

ANUL VIII

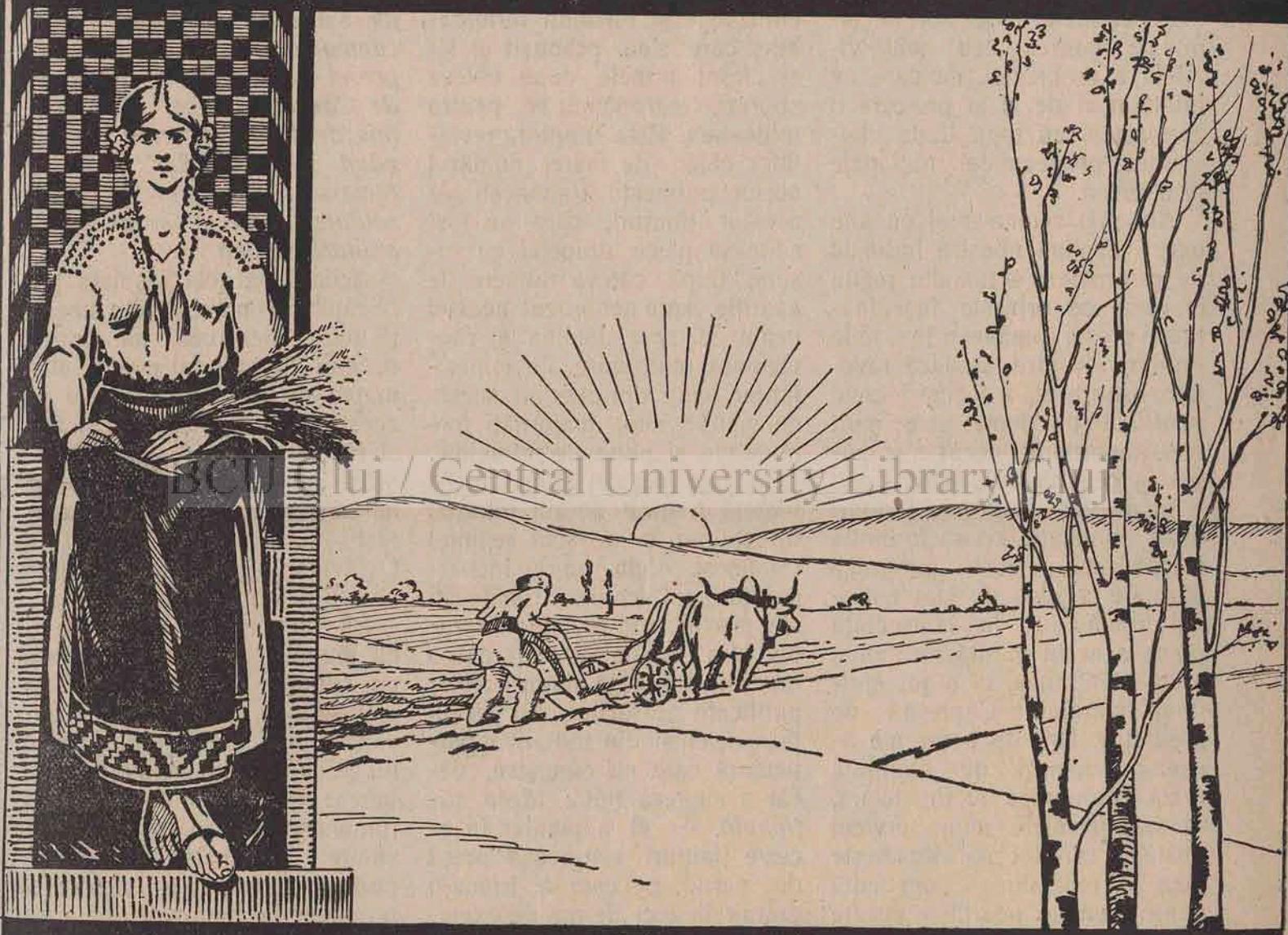
25 APRILIE 1924

-1. MAI. 1924

No. 8

REVISTA ILVSTRATA

COSINZEANA

REDACTIA · SI · ADMINISTRATIA
· CLVJ · PIATA · CVZA-VODA · 16 ·

DIRECTOR ȘI REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA
Primi colaboratori: A. Hodoș, S. Popa și Gheorghe Stoica

Abonamentul se plătește înainte. Un an Lei 180-, jumătate de an Lei 100-, un număr Lei 10-.
Pentru instituții de stat, particulare și străinătate Lei 240- pe un an.

REVISTA APARE DE DOUĂ ORI PE LUNA

In lumina realității

Sebastian Bornemisa

Chestiunea Basarabiei pusă de Soviete atât de brusc și contrar tuturor prevederilor politice ale actualului guvern, deschide un lung șir de comentarii și de reflexiuni pentru orice condeiu. Pe noi ne îspitește laturea cea mai vizibilă a problemei, cu care ne întâlnim zi de zi și pe care o cunoaștem cu toții. Este chestiunea propagandei naționale prin presă.

Am mai semnalat și cu alte ocazii deplina noastră îndoială de priceperea actualului regim în ceea ce privește însemnatatea presei românești în nouile ținuturi ale țării și dacă revenim asupra ei, o facem tocmai pentru că problema este mult mai importantă, decât s'ar părea la cea dintâi privire.

In adevăr, în nouile ținuturi orice publicație scrisă în limba românească, este o puternică afirmare a ideii de stat național român și în consecință presa aceasta merită nu numai toată atențunea, ci și tot sprijinul statului. Copleșită de greutățile fără de hotar ale acestor vremuri de cumplită criză economică și financiară, de insuficiențele unui serviciu postal în care tot mai stăpânește încă o repulziune conștientă pentru tot ce poartă o pecete națională, și sprijinită numai pe o massă de cetitori nu numai săracă ci și redusă, — presa culturală și politică românească a nouilor provincii duce o titanică luptă pentru existența sa mizerabilă și anemică și singuraticii ei stâlpi cad unul după altul în mijlocul celei mai complete indiferențe din partea celor ce ar putea să salveze și nu vor!

O statistică a presei românești din nouile ținuturi, mult sau mai puțin exactă, cunoaștem de sigur, cu toții. Grozav am vrea însă să cunoaștem și statistica tuturor acelor scrisuri entuziaste și năzuinți formidabile, care s'au prăbușit și s'au frânt aripele după câteva zboruri, îngropându-se pentru totdeauna. Este uimitor, revoltător chiar, de mare, numărul acelor publicații românești ale acestor ținuturi, care au fost silite să plece drapelul cu rușine, după câteva numere de apariție, spre nenorocul acestui neam și spre deplina și rău-tăcioasa mulțumire ale minorităților, care din punctul acesta de vedere sunt majorități formidabile și pline de primejdie.

In fața acestei situații de-o tristeță tragică ne-am întrebat totdeauna: ce-a făcut regimul românesc dela unire încoaci pentru publicațiile românești ale provinciilor revenite la trupul țării? In loc să le fi dat o modestă mână de ajutor acestor publicații răsărite din solul provinciei și din inițiativa particulară care nu cunoștea, decât o singură țintă: *ideea națională*, — el a plantat în aceste ținuturi veninoasa presă de partid, pe care a trimis-o gratuit în zeci de mii de exemplare, ca să creeze un curent politic inexistent și a demoralizat astfel pe cetitorul onest învățat până atunci să citiască cu plată iar nu de pomană. In aceiaș vreme a ridicat în fața presei independente bariere de neînvins, favorizând în mod criminal un regim de hârtie clădit pe uzură și strângând de gât în mod conștient publicațiile românești, în care

vedea un dujman politic, nu un luptător al drepturilor acestui obiect popor. Si ca loviturile repetite să se sfârșiască cu un cinism demn de-o mentalitate fără nume în primăvara acestui an să a găsit un ministru de comunicații, care să-i refuze presei românești de dincoace de Carpați și acel vestit permis de călătorie, care să a dat până și voiajorilor jidani de reclame și artistelor de-o moralitate suspectă și de naționalitate streină.

Aceasta a fost răsolata publicațiilor românești din aceste ținuturi, pentru că au luptat decenii de-arândul pentru afirmarea drepturilor naționale pe acest pământ și aceasta a fost și răsplata acelor gazetari români din Ardeal, cari în 1915 au afirmat în presa din București sub conducerea d-lui Octavian Goga cei dintâi luptă pentru desrobirea Ardealului!

Să nu ne mai mirăm deci, că vremile deacum ne găsesc cu sufletul îndurerat și în fața plebiscitului, pe care l cer Sovietele pentru Basarabia, ni se infige ca un cuțit în inimă întrebarea: ce-a făcut oare regimul românesc pentru trezirea conștiinței naționale în nouile ținuturi și cu ce-a înlesnit el propaganda națională pe care o face în cercul ei fiecare gazetă, fiecare revistă, oricât de mică și neînsemnată ar fi ea?

Tragică și dureroasă întrebare. Răspunsul la ea este o penibilă tacere, care însă osândește mai greu decât orice cuvânt faptele unui guvern dujmănos și hotărât adversar al propagandei și culturii naționale pure, descătușată de meschinele interese de partid.

De-alungul nisipurilor mișcătoare...

— Scene și tablouri din deșerturile Africei —

Vremea marilor exploratori n'a trecut încă cu desăvârsire. Mai sunt și acum, cu deosebire pe celelalte continente, locuri minunate și taine, despre cari nu știm aproape nimic. Deșerturi amăgitoare cu valuri nesfărșite de nisip, imensități lacome de-asupra cărora soarele arde într'o liniște veșnică, și cari totușă atrag neopotita curiozitate a civilizației noastre. În orașele noastre rafinate, încărcate de lux modern, cu străzi stropite, cu băi elegante, cu grădini îngrijite, cu băuturi răcoritoare pe terasele cafeneelor de vară, se găsește oameni pe cari atmosfera aceasta confortabilă îi plătisește. Necunoscutul îi atrage, îi cucereste. Si atunci, ei părăsesc Parisul și Londra, călătoresc o săptămână pe bordul unui vapor europeanesc, — cu concerte și ceariuri dansante, — și, debarcând pe țărmul Africei, pornesc să scocească pământuri necunoscute și să studieze moravuri ciudate, nebănuite pe malurile Tamisei sau ale Senei.

Unul din acești exploratori e d-l de Laborie, care, plecând din capitala Franței, a făcut o călătorie anevoieasă și cutesătoare de-alungul pustiului Libiei, cercetând ținuturi neumbrate și studiind triburi într'adevăr originale.

Dar, să urmărim povestirea întreprinzătorului francez.

* * *

Greutățile călătoriei erau de două feluri. Protivnică se arăta și natura, primejdioși puteau să devină și

o bună parte din noapte, lucrurile se vor sfârși bine. Dar dacă zăbovim, adăugă el în felul său figurat de a vorbi, vom fi mâncăți de pustie".

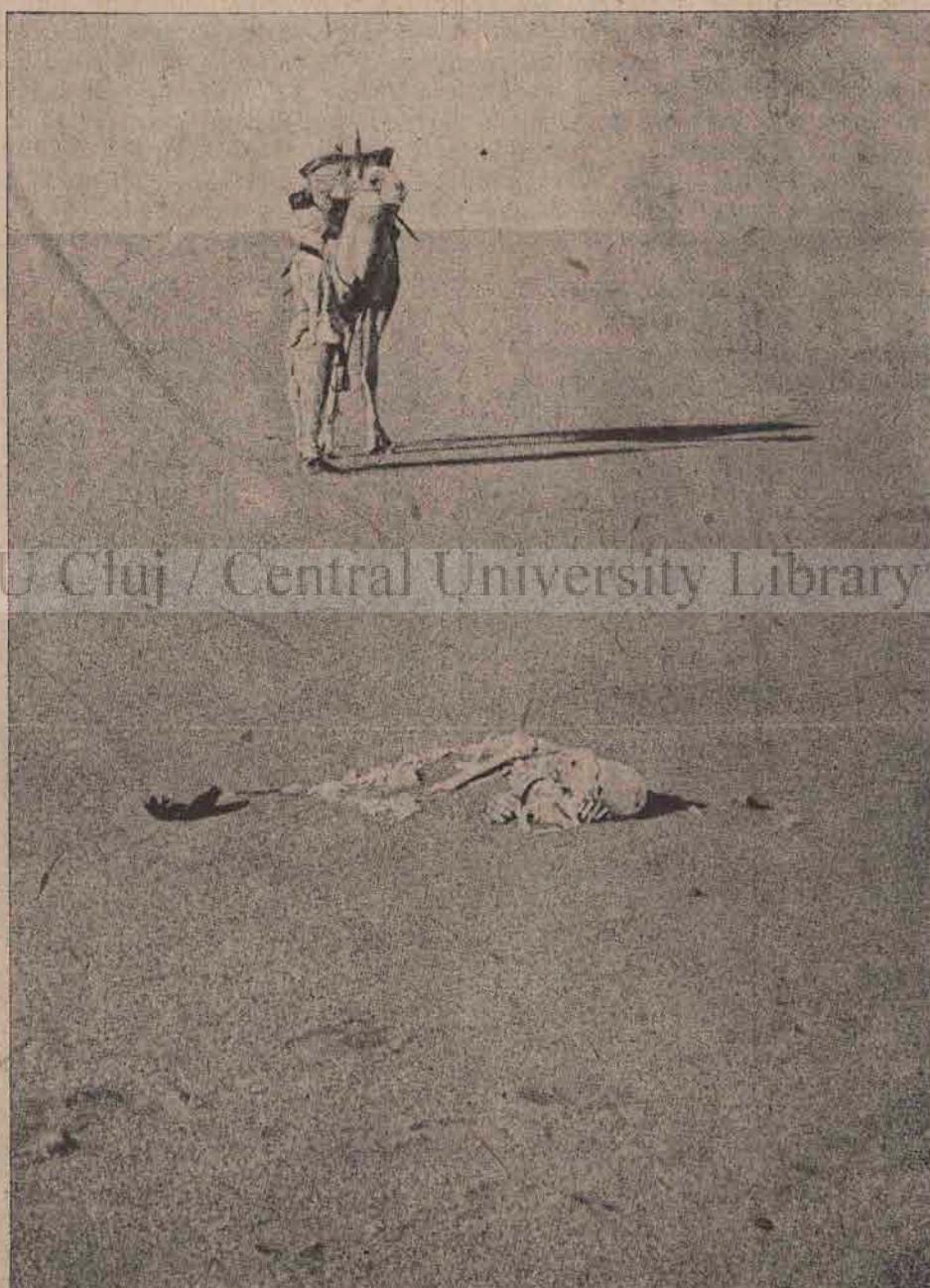
Puțurile sunt, într'adevăr, foarte rare; timp de douăsprezece zile,

ținutul se întinde fără păduri și fără iarbă, căci cum ai călca pe asfalt fierbinte. Cămilele sunt nevoie astfel să facă mari sfotări, fără să se hrănească, — provizia pe care o luăm pentru ele constă abia din câteva curmale și o mână de păie, — și viața călătorului, când apa e departe, e legată de aceea a animalului pe care călărește.

Pe de altă parte, vom fi siliti să străbatem de-a curmezișul, dela o margine la alta, ținutul locuit de Senuși. Aceștia sunt o sectă religioasă, care se deosebește prin severa lor credință religioasă și prin dușmănia față de creștini. Intemeiată la începutul veacului trecut, secta Senușilor și-a statornicit primele centre religioase în Africa apuseană, la El Beida, de unde influența sa se întinse cu repezică spre sud,

căștigând o mare parte din Africa centrală și sporindu-și astfel renumele, puterea și bogățile.

Oaza din Kufra, pe unde trebuie să trecem, e în mâna lor. Șeful atot

In mijlocul pustiei: oasele unui îndrăzneț călător, care a fost înghițit de deșertul Libiei. Exploratorul de Laborie a văzut în drumul său prin pustiu nenumărate scene de acestea, care mișcă adânc sufletul.

oamenii.

— „Drumul e foarte rău, îmi spusese căluza. E un adevarat dușman. Dacă mergem repede, foarte repede, dacă umblăm toată ziua și

puternic de-acolo e Sidi Mohamed el Abid, un comandanță temut și plin de curaj. Lî scrisese, cu câteva luni mai 'naînte, cerându-i permisiunea scrisă de-a trece pe teritoriul său. Îmi răspunse printre scrisoare politicoasă, dar care se sfârșia printre un refuz. Deci o singură ieșire îmi mai rămăsese. Să pornesc la drum, până la Kufra, punând pe Mohamed el Abid în față unui fapt îndeplinit. Mai departe, lucrurile se vor aranja dela sine, dacă se va putea...

Trei zile după ce părăsisem puțurile dela Tekro mă despărții de soldații francezi cari mă întovărășiseră până aici. Păstrai cu mine pe cei doi servitori ai mei, Ahmed și Denis; primul e un arab din Kanem, celalt un negru din Braza; apoi, două călăuze luate din Unianga; doui fezanezi din Kanem și patru gorani pe cari îi culese sem din Faya.

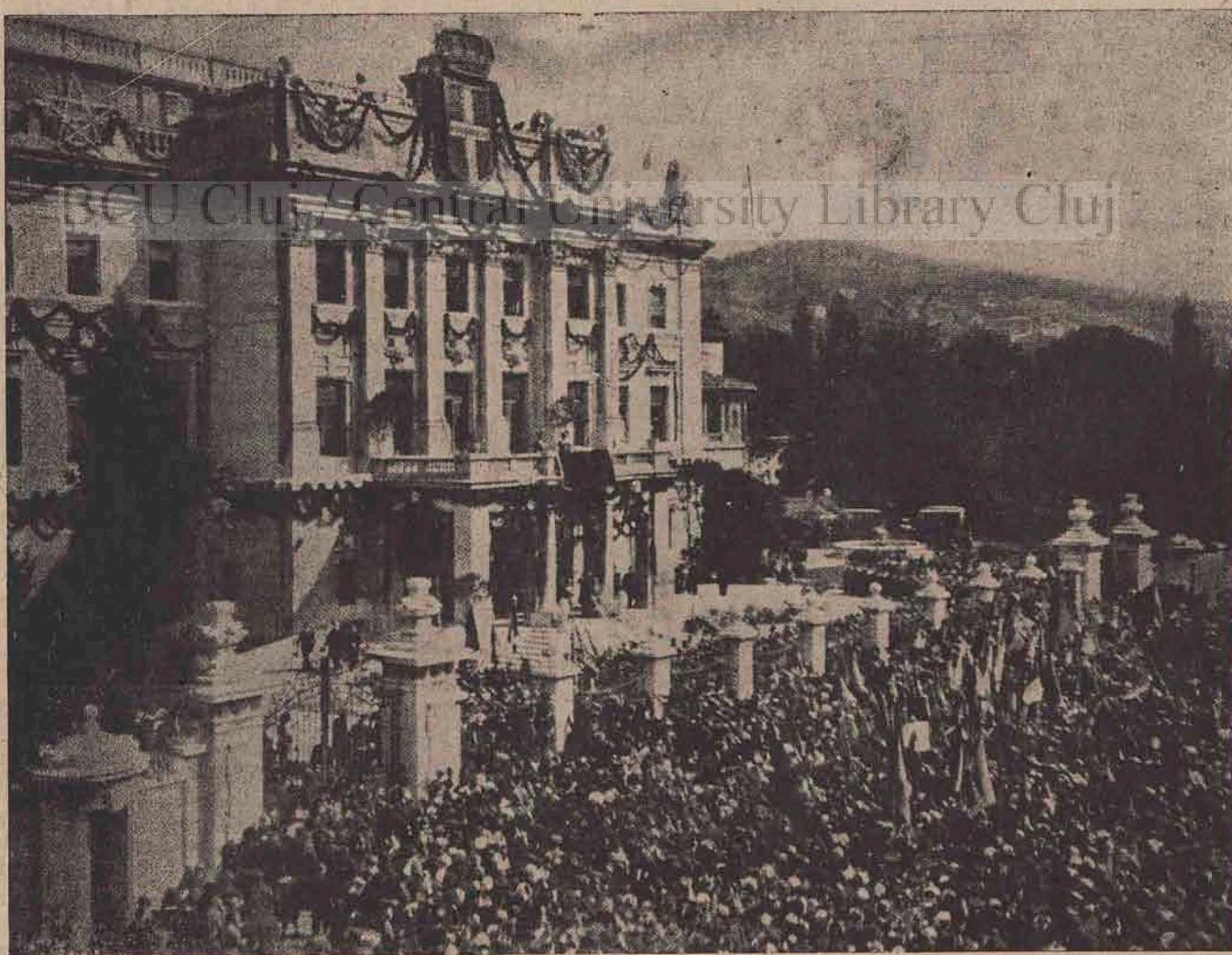
In total zece oameni, o cămilă pentru fiecare din noi, cinci cămile pentru bagaje, trei cămile încărcate cu paie, curmale și lemne și două cămile de schimb, pentru a înlocui pe cele cari, eventual, ar fi căzut de oboselală.

* * *

Locurile sunt nespus de monotone. În fiecare seară îi se pare că te culci tot acolo unde ai adormit în ajun. E un fel de târm de mare fără capăt. Cu toate acestea, spre răsărit și spre apus, în depărtare, se zăresc câteva ridicături, dune mai întâi, apoi stânci. Această vedere neschimbată nu e întreruptă din când în când decât de schelete de cămile; dar sunt atât de multe, încât, cu vremea, și acestea ajung plăticioase. Nu înaintăm un chilometru fără să dăm peste o asemenea amintire macabră. Sunt, deosemenea,

și numeroase oseminte omenești. Sărmani nenorociți, au fost înghițiti de deșert! Au murit acolo. Oasele lor albesc și se usucă în marea tăcere a pustietății, învăluite într'un giugiu de lumină, veghiate pe rând de soare și de stelele sclipitoare. E un mormânt tot atât de frumos ca și altele.

Cămilele mele, foarte rezistente și puțin încărcate, mergeau repede. Stăruiesc asupra acestui punct, pentru că să nu se credă că ceva obișnuit timpul excepțional de scurt în care am parcurs drumul. Am mers cinci ore jumătate în prima zi, douăsprezece ore în a două, treisprezece ore în a treia, patrusprezece ore în a patra, nouă ore în a cincea, o oră și un sfert în a sasea, și am ajuns la puțurile din Sarra în ziua de 12 Octombrie, cu o oră înainte de răsăritul soarelui. Subt

Superba ceremonie a anexării orașului Fiume la Italia, în ziua de 16 Martie a. c. Multimea adunată înaintea palatului guvernamental aclamă cu entuziasm pe regele Victor Emanuil, care se zăreste în balcon în tovărășia guvernatorului militar al orașului.

Interesantele locuințe ale unui trib african din apropierea lacului Tschad. Etajul este locuința femeii, pe care bărbatul o păzește peste noapte, ridicând scara. În mijloc este șeful tribului între două demnitari ai săi.

un strat de nisip de 10 centimetri, puțurile din Sarra sunt sfredelite în stâncă; apa, mult dorita apă, se află la 60 metri adâncime. Săpăturile le-au făcut Senușii, la porunca lui Mohamed el Abid, conducătorul lor iubit, care le arătase locul spunându-le că munca lor nu va fi zadarnică. Au tăiat în stâncă, au tăiat mereu, cu sculele lor primitive până au dat de apă. Minunea e copilul credinței...

La 14 Octombrie am lăsat în urma noastră Sarra pentru a intra de data aceasta în partea necercetată încă din desertul Libiei. Drumul pe care mergeam acum nu fusese străbătut până atunci de nici un european.

Aspectul, la început, rămâne același. Un nisip întins, semănăt ceteodată de sfârmături de stânci. În curând, ridicături noi se arătară spre răsărit, părând că se prelungesc spre sud. În dimineața zilei de 17 Octombrie, zărirăm înaintea noastră un grup stâncos, destul de însemnat. Ajunserăm spre apusul soarelui, după ce trecuram peste lanțul de dune care, venind dinspre apus, ne tăiau drumul. Grupul acesta stâncos se numește Hadjer Bechara. Puțul dela Bechara, săpat în piatră ca și cel dela Sarra, are o adâncime de 34 metri. O movilă conică, alcătuită din schelete îngrămadite laolaltă, îl arată locul de departe. Aproape de tot ziceau două cadavre omenești de curând arun-

cate acolo. Cu mirare văzui de-a supra movilei acesteia câteva „sebacuri“, un soi de plasă puternică în care se pune provizia de paie, și cari fuseseră lăsate de călători în trecere, pentru a le găsi la întoarcere. Aflai cu acest prilej că, în această țară cu totul nesigură, vecinătatea puțurilor e un adăpost respectat. Nimeni nu se atinge de lucrurile cari se depozitează aici.

Ziua era „pe sfârșite când sosi-

răm. Oamenii mei s-au cufundat în rugăciuni, într-o atmosferă de vechenie. Priveam pietrele sărace cari imprejmuesc deschizătura puțului, și am regăsit simțământul acela de incredere fericită, de liniște neașteptată, de pietate aproape, care mă încercase și la Sarra. Ne-am oprit aici două zile. Provizia noastră de paie ne-o îngăduia. Puțul următor e așezat într'un loc populat. Nu știm ce primire vom avea, și cămilele trebuie să fie în orice caz odihnite.

* * *

Într'adevăr, după alte două zile de mers, ajunserăm la Tellab, primul sat din oaza Kufra. Am trimis înainte pe doi oameni ai mei, Sidi și Soleiman, să-mi anunțe sosirea. Când mă găseam la un chilometru de oază, Soleiman se întorcea la trap, pe cămila sa.

— „Nu e tocmai aşa de rău. Șeful nu e acasă, e la Dioj, dar e acolo fiul său. N'avem decât să intrăm în sat“.

Aci, la Tellab, trebuia să aștept câteva ceasuri răspunsul lui Sidi Mohamed, pentru a ști dacă pot merge până la Taj, reședința șefului din Kufra. La 8 ceasuri seara, intrară la mine patru oameni: un ofițer, căruia îi ziceau Effendi și trei soldați. Toți bine îmbrăcați, în uniformă „kaki“, europenește, cu nasturi de aramă, cu jambiere de piele, și cu arme noi. Ofițerul mă salută

Popasul călătorului de Laborie în oaza Kufra, aproape de localitatea Taj.

și-mi întinde mâna. Aduce o scrioare dela Sidi Mohamed. Acesta se arată mulțumit de vizita mea. Mă va primi a doua zi la Taj. În seara aceasta, adaugă Effendi, vom pleca, rămânem peste noapte la Zurug și a doua zi de dimineață, înainte de a se înfiere bânta soarele, vom fi la Taj.

După trei ceasuri și jumătate ajunserăm la Zurug. Aici nisipul e presărat de diferiți arbori. Cât privește populația, e un centru puțin important. Ne culcăm sub palmieri și pornim din nou, la răsăritul soarelui, spre Taj.

Prin străzile deserte, mărginite de ziduri joase și întunecate, mă îndreptam spre locuința lui Sidi Mohamed din Taj. Caimacanul, în frumosul său costum de mătase strălucitoare mă primește, mă poftește să stau jos și începem să mănușcăm. O masă excelentă. În două rânduri, un servitor îl aduce o bucată mică de hârtie. Caimacanul o cetește, scrie câteva rânduri, și o înapoiază. Sunt ordine dela Sidi Mahomed. Apoi, gazda meu se scoală, se aşeză lângă ușe și aşteaptă neliniștit sosirea prințului. În curând, îmi face semn că acesta sosete.

Sunt în fața unui om de înălțime mijlocie, în plină putere a vîstei, bine legat la trup, îmbrăcat în splendide mătăsuri. Pielea feței are o culoare brună, nu mai mult. Privirea, foarte vioaie, e binevoitoare. Schimbărăm în liniste saluturile obișnuite cu „Hif Hâlak”, „Taïbin”, „Afia” și toate celelalte. Se aşeză într'un fotoliu și mă poftește pe scaun, lângă el. Vorbim prietenesc. Cinci zile am rămas la Taj și scena aceasta s'a repetat după fiecare masă. Dar, la sfârșitul celui din urmă prânz în Kufra, mi se întâmplă ceva surprizător. La sfârșitul mesei, unul din servitori îmi puse înainte o sticlă cu înălțări cu totul europenească. Mă uitai la etichetă și zării această inscripție neprevăzută: „Unt de recină”. Începeam să mă întreb dacă nu cumva un obicei elegant, de curând introdus în moravurile musulmane, avea să mă silească să beau un păharel din acest produs, când, o a doua sticlă, apoi a treia, veniră să se adauge la cea dintâi. Pe una din ele era scris: „Tinctură de iod”. Pe cealaltă: „Bicarbonat de sodă”. Rămasei oarecum mirat, căci nu cerasem nimic. Dar în curând, misterul se tălmăci. Sidi Mahomed co-

Cel dintâi guvern republican al Greciei, înaintea vechiului palat regal. Se știe, că plebiscitul din Grecia a hotărât cu imensă majoritate noua formă de guvernământ a țării, detronând definitiv pe Regele George, cu toată cunoscuta opunere a acestuia, pe care a trimis-o din Brașov.

mandase un număr oarecare de produse farmaceutice bine cunoscute, dar, cum nimeni nu stia franțuzește la Taj, nu stia ce să facă cu ele, și mă rugă să-i indic eu modul de întrebuire.

* * *

După cinci zile pleca din Taj mai departe. Zilele se asemănau toate. Plecarea la răsăritul soarelui, oprire de un ceas sau un ceas și jumătate la amiază, când se ridicau corturile indigenilor, pentru amâncă la umbră, apoi din nou la drum până la un ceas mai mult sau mai puțin târziu din noapte. Am mers între zece și opt-sprezece ore pe zi. În sfârșit, odihnă sub pături călduroase, la adăpost de vânt. Nopțile, într'adevăr, sunt foarte reci. Hrana mea era foarte sobră, dar mă obișnuisem. Singurul lucru cu care nu mă puteam obișnui era nisipul care se amesteca totdeauna în mâncare; în unele locuri nisipul e aşa de mărunt încât pătrunde și între roțiile interioare ale ceasului.

După ce am trecut de Zighen, stâncile înțează, și întrăm pentru opt zile în imensa întindere fără reliefuri și fără nici o linie ridicată, tăată la nesfârșit de cupola enormă a cerului. La 30 chilometri de Djalo, la puțul din Lethela, am luat-o spre

nord-est, pentru a găsi la Cirenaica, apă bună de băut. Am plecat apoi spre Djerbub: un mic așezământ religios, ridicat în jurul unei kubba. De-acum părăseam țara Senușilor și peste trei zile soseam la Siua, unde se află un post egipcean.

* * *

De aici până la Alexandria cunoșcutul post al Egiptului la Măditernană, d. de Laborie a fost oagapele ofițerilor englezi. Misiunea sa era terminată. Notele și fotografiile luate au fost prezentate „Societății de Geografie” din Paris. Reproducem și noi câteva, din cele mai interesante, ca o oglindă a unei vieți atât de depărtate de noi, cu toate curiozitățile ei.

UN CÂNTEC

Const. Crișan

*Un cântec ce plângе pe strune
Și frângе simțirea din noi,
Un cântec ce gемe, — sălbatec —
Un cântec din viitor și ploii,*

*Un cântec perdat pe câmpie
Barbar și pustiu de noroc,
Se-nalță în seara pustie
Din vitregul dragostei joc...*

Robia credinței

Fiecare mănăstire își are tainele ei. Robii credinței retrași la mănăstire își învăluie toată viața într'un mister pe care nu-l desvăluiște bucuros în fața curiosității muriitorilor din afară. Misterul agită însă totdeauna fantasia omului, care caută să pătrundă mai ales acolo, unde ochiul curios să vadă nu are intrare. Si mănăstirile au această atribuție de mister mai mult sau mai puțin pronunțat, după cum rândurile lor sunt

mai mult sau mai puțin severe. Unele admit oarecare contact cu lumea din afară, altele însă își închid robia credinței cu desăvârșire

dăm aci câteva date și ilustrații interesante.

Fata tineră șpită de gândul de

Fecioara își îmbracă haină de mireasă, împodobită cu flori, își ia rămas bun dela toți ai săi și se prezintă la biserică mănăstirii. Preotii o primește cu mare parădă, se face serviciu divin festiv cu cântece și rugăciuni de îngropare, căci fecioara de azi încolo este moartă pentru lume.

O ultimă despărțire cu lacrimi și plânsete, boabe și jale, și fecioara este lăsată în primire de călugărițe la poarta mănăstirii. Ea intră și poarta se

Săvârșind o greșală oarecare, maica a fost așezată cu fața spre pământ, iar surorile celelalte se roagă pentru iertarea greșelilor ei.

a se retrage la mănăstire, după ce a îndurat probabil o grea desilusie amoroasă, comunică părinților ei nestrămutată hotărâre de a se face călugărită. Părinții desnădăjuiți caută să o desmânte, o poartă în societate, îi oferă fel și fel de distractii, dar fata rămâne și după timp de un an-doi neîndupăcată. Toate intervențiile părinților, ale rudeniilor și preținilor rămân infructuoase.

In sfârșit îi fac pe voie. Ea își anunță intențunea preotului care face serviciu la mănăstire. Se stabilește timpul pentru primire. Ziua aceasta e zi de mare doliu.

închide în urma ei pe vecie.

Urmează tunderea ei de maică. Călugărițele cu luminări în mână și cântece lugubre o conduc în ca-

Ceremonia, cu care se primește o nouă venită în ordinul carmelit al călugărițelor.

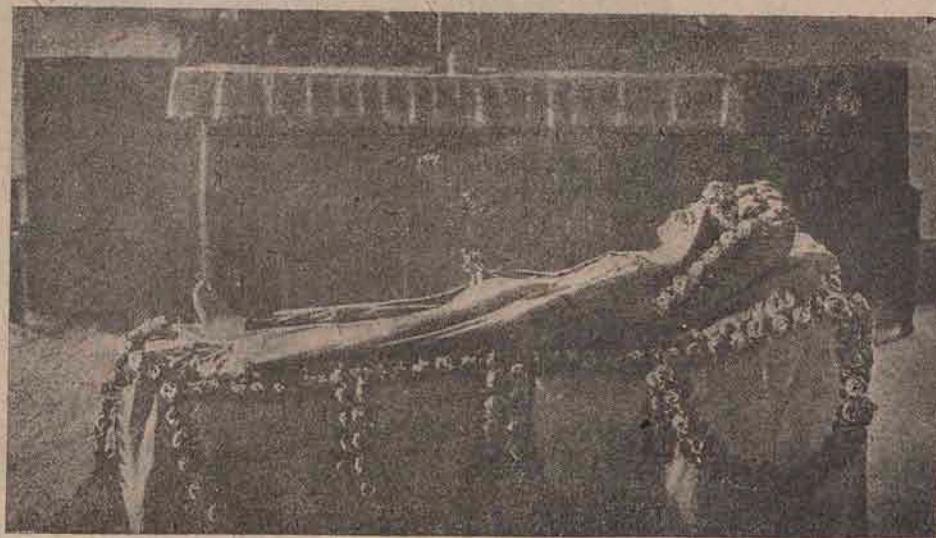
și celice intră în mănăstire este mort pentru lumea din afară.

Cea mai severă disciplină se observă în mănăstirile ordinului călugăresc al Carmelitelor, mănăstiri catolice de călugărițe.

Ordul acesta a fost înființat la 1452 de preotul catolic Ioan Sorreth, pe muntele Carmel. Despre rândurile severe ale acestui ord

Celula maicelor e foarte sumar mobilită: un păcel, un scrin și crucea sfântă, înaintea căreia maica se roagă în genunchi.

O maică pe catafalc. Vălul de pe față ei abia acum, după moarte, a fost ridicat. Cât a trăit, în mănăstire, l'a purtat întreagă viață.

pela lor. Candidata face declarația solemnă și depune jurământul. Surorile o desbracă de vestimentul lumesc, una dintre maice ia foarfeca și îi taie tot părul, iar celelalte cântând o îmbracă în rasa de călugărită. Noua maică se aşterne cu fața la pământ pe covorul împodobit cu flori, iar celelalte o acopăr cu giolgiul negru,

după care urmează slujba înmormântării.

Terminată fiind ceremonia tinăra maică e condusă în odăia ei, unde nu are alt mobilier decât un pat, o masă și un scaun, iar pe părte o cruce mare neagră.

Se începe viața de mănăstire, foarte simplă și severă. Din zorile zilei și până seara se fac rugăciuni de 4 ori pe zi în biserică. La servători se fac și rugăciuni de noapte. Zilele de post se țin cu stricteță. Hrană se dă modestă de trei ori pe zi.

Peste zi maicele se ocupă cu cusușul, cărpitul, țesutul și torsul. Glumele sunt oprite, vorbe cât se poate de puține. Toată viața își se scurge în rugăciuni.

Cea mai mică greșală se pedepsește aspru. Maica greșită e silită să stea ceasuri întregi lungită pe lespedea de peatră din biserică pe când celelalte fac rugăciuni pentru iertarea păcatului ei.

In rigoarea aceasta și în nesfărșite rugăciuni își petrec viața până la moarte. Dintre zidurile mănăstirii nu mai pot ieși niciodată și nici nu le este permis să dea față vreodată cu oamenii din afară.

Când maica moare, surorile o îmbrăcă mireasă. Numai atunci î-se ridică vălul pe care l-a purtat viața întreagă pe obraz. Tot maicele o îngroapă în cripta mănăstirii, unde se sfârșește viața ei petrecută toată în robia credinței și slujba lui Isus Hristos.

NOCTURNĂ

D-lui Gh. Tutoveanu

Miez de noapte...
Cer cu stele...
Numai șoapte:
Șoapta gândurilor mele...

Vis și vrajă...
Lună plină...
Stau de strajă
Patru plopi într-o grădină...

Tei în floare...
Noapte lindă...
Plângătoare
Doina dorul își suspină...

Zvon de șoapte
Nențelese
Crește 'n noapte:
Dragostea povestea și fese...
Virgil N. Duiculescu.

Viață din mormânt...

SEPTIMIU POPA

I.

Moș-Costan și lelea Catrină mi-au fost oameni buni, și îndrăgiserem încă în anul cel dintâi al preoției. Când spuneam predica, mă uitam din când în când în ochii lui Moș-Costan și pricepeam, dacă am vorbit bine ori rău. O căutătură aruncam și către tinda femeilor. Căutam o lacrimă în ochii lelei Catrina și dacă n'o găsiam, îmi venia să lăcrimez eu. De obiceiu ochii lor erau... de aceeașă părere. Ei au fost criticii mei.

Intr-o Dumineacă figuroasă de Ianuarie, îmi era milă de oameni. La slujbă am legat câte două ectenii de-olaltă și n-am mai spus predică.

— E poate și aceasta o faptă bună, — îmi ziceam, — dar nu îndrăzniam să mă uit în ochii lui Moș-Costan și a lelei Catrină. Iar când am ieșit din biserică, cu capul plecat în pământ, simțeam că e mai frig de cum îmi închipuia. Erau fiorii răci ai primului păcat preoțesc...

Ca de obiceiu, preoteasa ieșise cu câteva minute înaintea mea dela slujbă, ca să-mă aștepte cu masa pusă. Am găsit-o lângă foc. Când am intrat, înghețat pe jumătate, n'a tresărit ca altădată (știu, eram tineri și noi pe-atunci) și nici nu mi-a strâns mâinile în mănușele ei, ca să mi-le încâlzească. M'a privit numai cu compătimire. Îmi ziceau ochii ei:

— Ce-ai ajuns, Doamne, ce-ai ajuns!

M'am așezat la masă și am început să sorb porția de lapte cald

ce o pușese preoteasa înainte-mi. Sorbiam căte-o înghiștură și îmi mușcam buzele. Pe la ulceaua jumătate să deschis ușa și au intrat: un norișor de bură, apoi Moș-Costan și lelea Catrină. Atunci mi-am mușcat buzele de trei-ori după olaltă și m'am uitat la ei ca la niște judecători ce au venit să-mi rostească osânda.

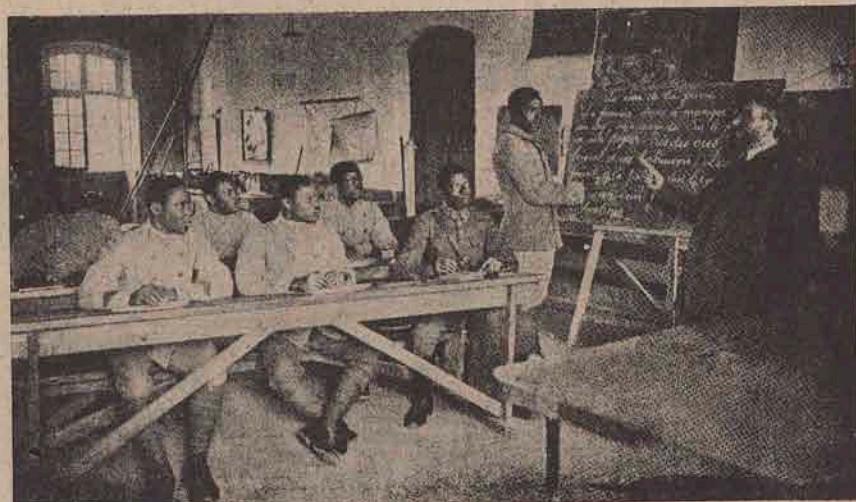
— Părinte, — îmi zise moș-Costan, — nu fie cu supărare, dar azi e frig mare și cei tineri nu rabdă frigul... Ei nu știu, că cu-vântul lui Dumnezeu încâlzește sufletul omului. Noi suntem bătrâni, dar calzi încă... Spune-ne nouă „vangelia“ de astăzi... Numai câteva vorbe... Să ne stâmpărăm...

Am sorbit din două înghișturi restul ulcelei și m'am pornit la vorbă. Nu știu cât am vorbit. Dar când am văzut în ochii lelei Catrină lacrima mult așteptată, am încheiat repede.

Moș-Costan a făcut om din mine. De-acum, ori-cât de mare era frigul, spuneam și predică. Tâlcuiam măcar în câteva cuvinte Evanghelia zilei. Nu-mi era frig. Mă încâlzia gândul, că Moș-Costan și lelea Catrină se stâmpără...

* *

Intr-o bună dimineață glasul jalinic al clopotului a anunțat moartea lui Moș-Costan. Era săptămâna a cincea din paresimi. Tocmai atunci ne luaseră nemții un clopot. Dar în ziua aceea pentru Moș-Costan s'au tras două clopote. Clopotul luat de nemți a fost înlocuit cu clopotul

Un profesor francez învățând pe soldații negri scrisul și cetiul în scoala regimentului. Astfel înțelege Franța că răspândească cultura printre popoarele semi-sălbaticice, pe care le stăpânește.

nevăzut, al cărui glas jalnic răsună în înăma mea.

Înspri seară am luat Evanghelia și m'am dus la lelea Catrină, să văd și să o măngăiu. Am găsit-o singură, la căptăiul mortului. Nu m'a văzut când am intrat. Cu mâinile încrucișate pe piet privea în tăcere față albă ca varul a bunului ei bătrân.

Îmi place să privesc morți. Ei îmi aduc aminte, că și soarta popilor e la fel cu o celor alți oameni... îi privesc, fără să-mi lăcrimeze ochii. Prea sunt obișnuit cu ei. Dar... îmi lăcrimează sufletul...

Acum mi-au lăcrimat și ochii. Pe buzele învinete alui Moș-Costan am văzut întipărite câteva fraze din cuvântul cel viu al lui Dumnezeu... Am deschis Evanghelia și am început să citesc. Lelea Catrină a tresărit, a aruncat o privire mortului și apoi, întorcându-se spre mine, a ascultat în tăcere citania. Pe buzele ei, se întipărise un zimbru de fericire. În casă au intrat și alii oameni și zimbruul lelei Catrina pare, că le spune:

— Vedeți, — și mort are parte de cuvântul lui Dumnezeu!...

După vre-o jumătate de ceas, când am lăsat cititul, lelea Catrină s-a pornit pe plâns. În casă domnia tăcere sfântă. Eu rugam pe Dumnezeu, să-i binecuvinteze fiecare lacrimă.

De-odată, își puse mâna pe fruntea mortului, deschise ochii mari și scoase un geamă surd.

— Vai, bătrânul meu cel drag, cât ești de rece!

Apoi, întorcându-se spre mine:

— Vai părinte, să știi, cât e de rece!

— Știi lelea Catrină, — i-am zis, strângându-mi buzele cu dinții, ca să nu plâng și eu...

— Vai, — și cât a fost de cald odată...

— A fost, a fost, — murmurai, — dar... orice foc se stârge... Numai focul cuvintelor lui Dumnezeu nu se stârge nici-odată... Eu îl văd întipărit pe buzele lui Moș-Costan...

Ca să taiu orice altă vorbă, am continuat cu cititul. Dar, când după încă o jumătate de ceas am închis carte, din pieptul lelei Catrină ieși acelaș geamă. Apoi:

— Spune-mi părinte, de ce-i aşa de rece?

Până în ziua îngropării am citit toată Evanghelia la căptăiul lui Moș-Costan. Lelea Catrină asculta

în tăcere, cu acelaș zimbru pe buze, care dispărea la fiecare pauză, pentru că să facă loc geamătului:

— Vai, dragul meu, cât ești de rece!

— Lasă, lele Catrină, — i-am zis după ce am isprăvit toată carte. Se găsește destui oameni, cari sunt răci și în viață... Dar Moș-Costan a fost cald, cald...

— O, Doamne, Doamne, — oftă lelea Catrină... De ce nu-i și acumă cald? Cum s-ar mai fi stâmpărat în zilele acestea!... Numai cuvântul lui Dumnezeu stâmpăra pe om...

— E stâmpărat pe deplin acum, — era să-i zic, dar nu voiam să mai lungesc vorba. M'am dus acasă și m'am pregătit de prohod...

La prohod am descris în o cuvântare lungă viața lui Moș-Costan. Am vorbit cu căldură, din adâncul sufletului. A fost prilejul rar, când și la prohod preotul poate să spună tot adevărul. Lelea Catrină îmi sorbiea toate cuvintele, dar din când în când privea prelung sicriul și își mișca buzele. Murmura, desigur:

— Vai, dragul meu, cât ești de rece...

La urmă am spus obișnuitul „duios adio“ celui ce se pogoară în „recele mormânt“. Atunci lelea Catrină își fixă ochii asupra-mi. Doi ochi tulburi, în cari citem un mare semn al întrebării:

— E rece și mormântul, părinte?

N'am mai văzut-o apoi, până în Vinerea Mare. Atunci a trecut în dreptul porții noastre, cu un mănușchiu de flori în mâna. Mergea la biserică, să facă obișnuitele mărturii înaintea chipului sfântului mormânt. Era galbenă, cu ochii cufundăți în orbite, un cadavru viu.

— Vei fi și tu încurând, rece, — mi-am zis și am luat-o și eu către biserică.

Am găsit-o cu ochii fixați asupra chipului lui Isus și bolborosind:

— Vai, dragul meu, cât ești de cald! Tu ești cald întotdeauna... Si oamenii te vor coborî... în mormântul rece...

M'am apropiat tiptil, i-am pus mâna pe umărul drept și i-am zis:

— Nu, lele Catrină, mormântul nu e rece... Cine știe prin ce întâmplare am zis eu atunci... că Moș-Costan s'a coborât în recele mormânt... Mormântul e cald. Numai mormântul e cald... Cel pururea cald a fost coborit în mormântul cald... Si din acest mormânt a răsărit a treia zi viață, pentru toată lumea... și pentru

Moș-Costan... Din mormântul lui Moș-Costan încă va răsări viață... Atunci îl vom vedea și vom cânta împreună cuvintele lui Dumnezeu... Si Moș-Costan iar va fi cald. Si... vom fi călzi și noi...

* * *

Seară, la prohodul Domnului, lelea Catrină n'a fost la biserică. Eram neliniștit și luasem hotărârea să cercetez îndată după slujbă. A fost o hotărâre de prisos. În ușa bisericii mă aștepta un vecin, care mi-a spus să merg să-i dau grijă...

Albă, ca varul, mă aștepta ținând o cruce în mână. Din când în când o ducea la gură și șoptia:

— O, cât ești de cald!

Când m'a văzut, mi-a făcut semn să mă apropiu.

— Ai avut dreptate, părinte, — îmi zise, cu glas stins. — Mormântul e cald. M'am culcat astăzi pe mormântul lui Costan... Să știi, ce căldură a ieșit dintrânsul! I-am auzit glasul. Îmi zicea: vino Catrină, că aici e cald, aici e bine... Gata-mă de drum, părinte! Eu mă duc la Costan, să-i spun, că acela, care ne-a încălzit toată viața, a inviat... Si ne va invia și pe noi...

I-am dat grijania și ungerea de pe urmă. Apoi, am rămas la patul ei, până-când buna vecină, care o îngrijise de cu seară, i-a închis ochii. N'am zis obișnuitul: Dumnezeu s'o ierte... Am zis numai în adâncul sufletului meu:

— Bună dimineață, lele Catrină! A răsărit din mormânt soarele vieții...

* * *

Am îngropat-o în ziua de Paști, către seară. La prohodul ei nu s-au cântat cântecele triste ale îngropării, ci, după vechea rânduială a bisericii, caldele și înveselitoarele cântece de inviere ale celui pururea cald. Trupul ei rece, l'am așezat în caldul mormânt al lui Moș-Costan.

*
Iar sufletul ei și-a luat zborul spre înălțimi. Acolo, unde strălucește lumina cea pururea vie, o aștepta Moș-Costan, cu nerăbdare.

Lelea Catrină a simțit un val dulce de căldură, și fiorii unei bucurii necunoscute. I-a strigat încă de departe:

— Cât ești de cald, bunul meu bătrân, cât ești de cald! E cald și mormântul nostru. Din el va răsări odată viață... Hristos a inviat, Costane!...

— Cu adevărat a inviat, — răspunse glasul lui Moș Costan. — Si noi vom invia!...

PODUL

George Voevidca

*Ca și-un moșneag gigantic cu spatele curbat
coboară el în fluviu cu 'naltele-i picioare,
posac căntruna trebui să stee 'ncovoiat:
să poarte furnicarul mulțimii călătoare...*

*În ritmizar curg roate și ropote de cal;
vuiesc poveri grăbiti ce le revarsă-orașul...
Subt greul ce-i apasă spinarea de hamal,
ca osândiții gême prelung și surd uriașul...*

*De-abia când Nodptea 'neacă bâtrânele clădiri,
și zgomotele toate pe rând merg să se culce,
și 'n vis se adâncește viața largei firi —
stă ușurat și podul, încins de pace dulce...*

*Și dacă-l cercelează un noctambul stinher,
sau vin amanți agale și 'n adâncimi se uită, —
el bland îi sprijinește cu brațele-i de fier
și-i leagănă cu vise și tot necazu 'și uită...*

*Iar când 'nainte dânsii se duc cu leneș pas,
asemeni unei arii străvechiul pod răsună —
Tăcut apoi rămâne, — — și-ascultă-al undei glas
ce-i cântă la picioare în albul clar de lună...*

CARNETUL LUI RADU ROMAN

MIHAIL GAŞPAR

— Urmare

XXXIII.

Evenimentele se precipitează. Îmi pare că am să descurg taina mai repede de cum credeam. Azi dimineața, când stam să es, mă trezii la poartă față în față cu un comisionar de cari mișună Stambulul modern. Întrebându-l pe cine caută, îmi spuse că aduce o epistolă conțesei Lydia Danilovicz, că are ordin să o dee numai în mâna ei și că răspuns nu așteaptă. Pentru o clipă, îmi simții inima palpitând mai repede. Dându-mi aerul unui om liniștit întrebai cine i-a dat epistola. Omul răspunse liniștit că un strein, la aparență rus. I-a plătit împărătește drumul, mai de aproape nu știe cine e. Il îndrumai spre casă și-mi văzui de drum. În internul meu însă, neliniștea crescu. Bănuiam că epistola aceasta trebuie să fie în strânsă legătură cu Lydia, cu taina ei, cu El. O încordare se produce în sufletul meu care mă enerva. Mergând agale pe același drum al Therapiei, calculam posibilitățile. Fantasia surescitată începu să bată câmpii. Totodată însă mă cuprinse și o îndărjire neesplabilă. O undă de ură nelămuriță, nemotivată, împotriva Lydiei se furișă încet ca umbra unui tâlhar în sufletul meu. Și printre o neînțeleasă dospeală a sen-

zurilor mă trezii, că măș bucură dacă Lydiei epistola i-ar pricina dureri. Și oricât încercam să alung acest produs al nervilor surescitați, nu puteam. În fața legațunii britanice tocmai un barcagliu pentru ziua întreagă. Îmi veni aşa un dor să mă depărtez de casă, de Lydia; să fiu iarăși singur și nestingherit. Am colindat Bosforul, am trecut prin fața Kaulidjei și... mă izbit constatarea, că locul odată atât de fermecător nu mă mai impresionat de loc... Am forțat amintirile silindu-le să defileze din nou pe dinaintea mea dar atât... Ce e cu mine? Sunt eu tot cel de eri, ori am devenit peste noapte un altul? Nu mă mai înțeleg. Am luat masa într'un restaurant francez din Scutari, am descins în port, am colindat pe la toate cafenelele și otelurile din Peru și Galata mânăt de un ce căruia nu-i pot da nume. Spre sară, când soarele se pleca peste culmile dela Prinkipo, dădui ordin de întoarcere.

Mă apropiam de casă, de cuibul atâtitor plăceri, cu sufletul sterp și gol. Ce să fie aceasta? Nu-mi puteam da seama.

Grădina cu platani umbroși mă întâmpină și acum ca altădată cu

verdele ei chemător. Eu însă îmi veniam ca un străin care pune pentru întâiașdată piciorul întrânsa. Cu un sentiment de oboseală urcă treptele. Când deschisei ușa dela verandă, văzui pe Lydia în mijlocul ei stând nemîscată, ca o statuie.

Mă oprisem brusc în prag. Ne priveam tăcuți, cu oarecare mirare, de parecă atunci ne-am fi văzut pentru întâiașdată. Ce e cu noi? — Lydia! — strigai.

Statua din față se mișcă. Plecă capul și se apropie încet. Mă izbi ca un val ferbinte parfumul ei. Văzui două brațe de marmură desfăcându-se... și mă trezii în cuprinsul acestor clește de carne trandafirie.

— „Lydia!... Lydia mea!... și'n nebunia unei furtuni de dragoste se restabili echilibrul percut. În semiușura inserării, ținându-o strâns în brațe eu îi spuneam de criza prin care am trecut în ziua aceasta. Mă asculta măngăindu-mi fruntea fără a mă întrerupe, fără a mă contrazice. N'a avut un cuvânt de reproș, primi toate ca un ce firesc, ca și cum altfel nici nu putea să fie. Și în sufletul meu nota aceasta de bunătate răscoli o brazdă adâncă. Mă simțiam iarăși eu, cel de eri, cel vechi, gata să-mi pun viață pentru dânsa. Când i-am spus aceasta, dânsa avu un surâs atât de bland, atât de plin de ertare încât mă simțiam umilit. După cină mă luă de braț și mă conduse în odaia mea de dormit.

Nu făcuse aceasta niciodată.

In sufrageria luminată Maria, rămasă ca o enigmă nedeslegată privind pe urma noastră cu ochii înflorați. Simțiam că sara aceasta e menită să fie peatră de hotar în viața noastră. Copleșit de acest sentiment mă simții cuprins de usoară emoție. Lydia era aşa, nu știu cum, cum nu o mai văzusem niciodată. Era ceva în ținuta ei din ținuta omului care merge spre o jefită. Avea aerul liniștit și respira din ființă ei un val de armonie. Dar tocmai această liniște aparentă mă însăpmântă. Și în sufletul meu încolții bănuiala că o furtună îngrozitoare are să se deslăunue peste câteva clipe. În vederea acestei descărcări pe care nu o vădă încă nimic, îmi pusei sufletul în stare de apărare. Prin minte îmi trecu comisionarul de azi dimineață, epistola ce o aduse și așteptam.

Încet trecurăm la fereastra mică, care dedea înspre Bosfor. Noaptea coborîse și dinspre capul Feneraki față roșie a lunei începând să se ri-

dice. Peste apele liniștite, dincolo, pe țermul asiatic, trecuse reflexul miiilor de lumini electrice. Sute de bărci, cu felină roșii la catargurile subțiri mișunau între țermuri. Era același tablou pe care-l admirase de sute de ori. Aceiași icoană pe care o văzusem și înainte cu douăzeci de ani și a cărei amintire n'a mai putut-o șterge nimic din sufletul meu.

Simții capul Lydiei culcându-se pe umărul meu și un oftat adânc, întreține liniștea. Mâna îmi rătaci și de data asta, ca de atâtea ori, peste părul ei mătăsos. Și simții din nou cum un fluid tainic pornit din această comoară aurie îmi înfrigură întregul corp.

Ce femeie e aceasta?

Respirarea ei usoară era atât de liniștită și regulată încât părea că doarme. Deodată apoi îi simții corpul tresăriind.

— Ce-i Lydie? — întrebai.

Ea ridică privirea; o privire căreia nu-i pot da nume, un amalgam de durere, de blândețe, de iubire; un ce atât de dulce și fermecător pentru care nu găsesc cuvânt în vocabularul meu. Simții trupul ei plin și cald lipindu-se de parcă ar fi voit să se topească în ființa mea.

— Știi tu la ce gândesc?

— Nu, Lydio.

— Mă gândesc că ce curioasă e viața! — Stăm aici noi doi, lipiți unul de altul, cu sufletul împletit în aurul celei mai curate iubiri. Și mâne, ori poimâne, unul din noi poate pleca undeva departe de unde nu mai e reîntoarcere... Și mă gândesc, ce vă fi cu locul celui plecat...

Prin sufletul meu trecu tășul unui cuțit. Mă înfioră tonul acesta mulcom, liniștit, cu nuanță de împăcare, de îngunchere în față unui ce, la care am înțeles de mult să mă mai gândesc.

— Lydie! Cum ajungi tu la aceste idei stranii?

In ochii ei apără o împânzire usoară și o lacrimă se adună timidă ca un oaspe sărac în colțul genelor. Nu apucă însă să cază căci buzele mele îi curmară drumul.

— Intrebă cum am ajuns la aceste idei? Vai, Radule, sănătatea atât de firești.

— Adevărul, dar tocmai pentru că sunt firești nu au să te neliniștească.

— Așa este, dar... nu știi cum să-ți spui... eu cred că...

— Ce crezi?

— Vezi, dragostea noastră e atât de altfel decât cele obișnuite încât

cred, că e ceva nefiresc, ceva anormal și că prin urmare nu poate dăinui.

Fără se vreau fui nevoie să surâd. Vedeam clar punctul de plecare al Lydiei. Era eternul caracteristic al sufletului femeiesc, de a se aprobia pe de departe.

Ce o îndemna la aceasta, nu puteam înțelege.

Era clar că stam în preajma deștinuirilor. Vedeam bine că sufletul ei numai poate purta balastul îngrămadit, că o descărcare este aproape. Simțiam însă că greutatea trebuie să fie extraordinară. O vădia aceasta temerea Lydiei, o temere neîntemeiată ce-i drept, dar, o temere care era.

Intr-o clipă mă hotără să-i vin în ajutor. O luai frumos de mijloc ca pe un copil suferind și o asezai în scaunul ei de odihnă. Înăndu-i mereu mâna în mâna mea mă lungii la picioarele ei.

— Lydie, zisei, câtă vreme este de când ne-am cunoscut?

O spaimă i se oglindi în ochi.

— Peste jumătate de an...

— Așa este.. În restimpul acesta avut-ai tu o clipă măcar în care să fi regretat legătura noastră?

Radule, ce vrei?

— Nimic, Lydie. Să-mi răspunzi.

— Nu!

— Tulburat-a în vremea aceasta măcar un singur nouaș fericirea noastră?

— Nu.

— Atunci să-mi spui Lydio, de ce tocmai acum, când un nor, pe care nu-l cunosc dar îl simțesc că stă gata să ne întunece fericirea, tu te închizi față de mine?

— Radule! strigă Lydie și încercă să se ridice. O silii să rămână liniștită.

— Te rog, Lydie calmează-te. Nu sunt copil și știi ce fac.

Tu îmi datorezi un răspuns. Nu lăși fi cerut dacă împrejurările nu m'ar sili. Taina care te apasă, nu e numai a ta. Este și a mea. Legându-mi în aja de viață ta eu am luat și îndatoriri. Drumul căt mai este, avem să-l facem împreună. Nu sunt aventurier și nici, flăcău îmbătat de setea cărnii. Părul meu argintat întărește spusele mele. Știi că te amenință un pericol mare. Nu știi ce poate fi, nu te-am întrebat. Ori, de un timp încoace eu am impresia că suntem mereu urmăriți, amândoi, de cine nu știi. Tu trebuie să știi. Odată ce pericolul există, vreau să-l cunosc, vreau să mă apăr și să te apăr. Eu nu sunt slav

ca să mă plec în fața primejdiei. Firea mea românească se opune concepției fatalismului orb. Dacă mă amenință primejdia, vreau să o cunosc, vreau să o privesc în față.

În culcușul ei, Lydie se frâmântă îngrozitor. Mișcările nervoase, treșările corpului, schincete încenate care în alte împrejurări ar fi fost tipete, evidențiau lupta care curgea în lăuntrul ei.

O compătimeam, simțeam o milă pentru ființa aceasta care-mi era atât de dragă și care a pătimit mult... Nu puteam însă ceda. Trebuia, simțiam aceasta cu un imperativ categoric, să termin. Ori ce zi perdută putea deveni fatală. Și aceasta voiam să o evit.

— Înainte de toate, continuai, spune-mi cine este necunoscutul care te urmărește? Intr-o clipă, Lydie fu lângă mine. Îmi cuprinse capul între mâni, se grămădi pe dușumea și încercând să mă susțină cu accesele ei de dragoste, strigă cu glasul înebunit parecă:

— Nu, nu, nu... nu pot... nu te las!... nu te las!!

Abia mă desfăcui din brațele ei.

— Lydie, vreau să știi... Dacă nu-mi spui...

N'am putut continua. Lydie se ridică în picioare, ochii i se măriră ca de o spaimă mare, fața era albă ca varul. Abia silabiză întrebarea:

— Tu... vrei... să... știi?...

— Da.

Urmă o pausă sinistră. Apoi răspunsul porni greu, răgușit:

— Este bărbatul meu!!!

.....GO.....

PASTEL INDUSTRIAL

Stelian Delacâmpina

Fecioară sveltă 'n rochie de argint
In noapte pare Prahova pe prund,
Si sănii ei, ce energii ascund,
Presară 'n unde ritmic mărgărint...

E noaptea străvezie ca și ea,
Nenumărate fabrici stau pe mal
Si somnoroase 'n fiecare val
Privesc cu ochi de geam spre...
I „îndeva”...

Pe piscul Pițigaii pare-acum
Că 'ntregul cer de lut s'a coborit
Când sondele 'n electrice lumini
Spre nesfârșite-averi de bani fac drum
Scotând petrolul negru și urât...

Si 'n întunericul ce s'a lăsat
Doar ele se zăresc; și când și când
Se-aude tactul lor cel sacadat:
„Nainte milionule flămând!...“

Din literatura germană

Tânărul Doctor

Era într-o frumoasă zi de vară, anul 1772. Grădina hotelului din Garbenheim — localitate în apropierea orașului Wetzlar, răsună de veselia tinerilor, care petreceau lângă un pahar de bere.

„Drace!” exclamă domnul Gonè, un uriaș, lat în spate, „ce s'a întâmplat, onorabile, de stai aşa înbufnat, ca un cimpoi bătrân?”

Și vorbind întîi cu priviri întrebătoare, un bărbat frumos, un Tânăr cu ochi strălucitori, cu față palidă și linii distinse, care tolănit în iarbă sub umbra unui teiu uriaș, se juca cu degete lungi prin părul negru, care-i umbrea fruntea bombată.

„Dar Gonè”, zise un altul, și-și duse mâna dreaptă la inimă, „nu vezi că Götz al nostru sufere de cele mai amarnice chinuri, ale amorului... Priviți-i ochii scăldăti în durere, obrajii subți și palizi.. și-mi veți da dreptate.

„Are dreptate, Eustachius învățat, are dreptate!” izbucniră ceilalți într'un râs vesel.

Tânărul sări violent de jos, un cuvânt aspru de reproș și veni pe buze, dar se stăpâni, și în vreme ce cu ochi aprinși privi la tovarășii din jur, pe față sa nobilă apără un zâmbet ironic.

„Aș vrea să știu că Eustachius cel învățat de unde-și are învățatura?”

„Dar par că nu e un secret public că Götz cercetează zi de zi casa funcționarului Pouff. Tot respectul cunoștințelor domnului funcționar, dar puteți crede, dragi camarazi, că un „doctor” un „jurist”, care petrece ceasuri întregi între acte vechi și prăvuite, pe urmă se întreține cu un bătrân, discutând despre starea papii Alias Lupupi, sau despre procesele Domnului Möbias?”

„Nu, nu!” răsună hohote.

„S'au credeți că există un alt magnet care-l atrage pe Doctor cu o stăpânire irezistibilă?”

„Da, da!” strigă turbați camarazi. Învățatul Eustachius ridică mâinile la cer și extaziat, ca în fața unei vizuni, zise cu voce profetică:

„Văd înaintea mea un inger în crinolină de mătăsa, un chip minunat cu obrajori rotunzi, cu păr resfirat în unde aurii. Văd strălucirea ochilor albaștri, cu lumini vrăjite, care nebunesc și pe cel mai cuminte bărbat.”

„Nu știu cum se face”, se amestecă unul cu înfățișare de polon, dar fratele nostru Götz aduce foarte mult cu domnișoara Lottchen Buff“.

„Vă rog, să părăsim tema aceasta neplăcută”, zise Götz.

„Neplăcută?... De ce? Găsești o măguilire pentru orice tinăr când farmecul iubitei poate fi scos în relief” replică Eustachius.

„Te înșeli!“ Pe fruntea Doctorului se formară cute adânci, „dacă crezi că Charlotta Buff e iubita mea. Ce ne leagă și numai un răsunet egal a sufletelor noastre, oprietenie adâncă“.

„Oho”, izbucniră ceilalți gălăgios, „de când așa platonic Götz?”

„Așadar”, replică acesta serios, și vocea-i tremura de emoție, „dacă chiar doriți să știți, de ieri. Fiindcă ieri am aflat că Charlotta de mult e mireasa pretinului meu Kestner.

Și după vorbele acestea se întoarse să-și ascundă emoția stârnită. Cu pași domoli înaintă spre ieșire. Pe un moment se făcu tăcere și toți ochii îl petrecu pe Götz.

Tânărul Doctor, căruia camarazii îi spuneau Götz, nu era altcineva decât Wolfgang Goethe, care venise dela Frankfurt de pe Main în Strasbourg unde a studiat dreptul și totodată a trăit una din cele mai romantice dragoste cu fetișana preotului Sehenheim, Friderica Brion.

După dorința tatălui său veni la Wetzlar ca în plăcerea documentelor și actelor vechi, să-și câștige cunoștințe iuridice. El însă se găndea la Homer, Pindar, Ossian și la mareea sa dramă „Götz von Berlichingen”, a cărei început era în cap și în geamantanul său.

Goethe se aștepta ca în Wetzlar să găsească o societate bizară și obscură și nu puțin a fost surprins de viața într'adevăr veselă ce-a găsit-o.

În marele restaurant „Lebeda”, găsi o masă lungă încunjurată de tinerii din legătura reședinței imperiului roman, care-și petreceau timpul în mod romantic, în vreme ce formau prin spirit și dispoziție o masă de cavaleri.

Locul de onoare îl ocupa mestrul, lângă el secretarul și cei mai renumiți funcționari, în urmă cavalerii. Fiecare avea un nume deosebit de cavaler. Intemeitorul alianței, Gonè, o înfățișare bronzată, un extravagant, ciudat pișicher, care

prin spiritul său ales, câștigase numai decât simpatia lui Goethe.

Filosofii și artiștii obișnuiau de comun a se întâlni în grădină hotelului Garbenheim. Așa se întâlnau și azi, Lui Goethe însă îi păru rău că veni de data aceasta între camarazii săi, între tinerii Epicureieni, care trăiau numai partea ușoară din viață.

La ușa grădinei zări pe feciorul hotelierului, șezând pe o piatră și fumând. Cu capul sprijinit în palme privia depărtarea cu ochii triste. Goethe se opri în dreptul lui și-i puse mâna binevoitor pe umăr.

„Florian, ce gânduri triste te frământă?” Florian deprimat din cap.

„A! Dle Doctor!” zise el luându-și luleau din gură, „mulțumesc frumos de întrebare, dar nu pot să vă spun!”

Goethe însă nu-l slăbi cu întrebările și avea o voce atât de duioasă încât bunul Florian se dete învins.

„De bună seamă o femeie e în joc”, relua Goethe cuvântul, „Toată durerea noastră în viață provine dela femeie“.

„Dar și toată bucuria“, replică Florian cu un zimbul palid. „Să-ți spun, dle Doctor, poate poți să-mi dai un sfat, o mână de ajutor... Cunoști moara cea mare în drum spre Braunfels?”

„Da... de sigur... am călătorit doar pe-acolo de multeori!“

„Moara aceea aparține Unchiului meu Holzinger. Are o fată...!“

„Presimteam“.

„Da... un chip, Domnule Doctor“.

„Ei și... ești îndrăgostit de fata ceia?“

„Vai, încă cum!“

„Atunci de ce n'o ceri?“

„Am făcut-o“, răspunse Florian sfios, „dar... să-mi pară bine că am scăpat teafăr. El e dușman mamei și mie. Nu poate uita fratelui său, că și-a luat de nevestă o fată săracă!“

„Dar fata... și-i devotată?“

„Da, din toată inima!“

„Las' bătrânul nu va rămâne mereu încăpăținat, mai cu seamă când e vorba de fericirea fetei!“

„Rău îl cunoști, domnule Doctor. Ce-i intră lui în cap cu greu i-o poți scoate. De căteori nu s'a exprimat că mai de grabă să primului să venit pe Charlotta, decât mie!“

Goethe tresări, prinse violent mâna lui Florian.

„Cum... Charlotta... o chiamă pe fată?“

„Da, și eu o dezmerdam „Lotte”, adaugă acesta cu voce duioasă.

„Lotte” repetă Goethe și față i se lumină de un zimbet senin „Florian... vreau să te ajut!”

„Te întâlnești adeseori cu Charlotta?”

„Acum de loc, bătrânul o păzește de dimineața până seara, să n’o pot vedea eu.

„Însărsit care-s pretențiile lui?”

„Unchiașul e tare ambicioz. Vrea numai un băiat cu studii gînere.”

Goethe râse din inimă. „Unul cu studii, zici?”

„Du-te numai la Braunsfeld, am să merg și eu mai târziu, până atunci mă gândesc, ce-aș putea face pentru dumneata și Lotte”.

In Florian se deșteptau speranțe noi, și voi să-i mulțumească, dar Goethe arătând direcția morii, se îndrepta spre prietenii săi.

Aceștia l-au întâmpinat cu aria din Götz:

„Băiatul prinde-o păsarea.

„Hm! hm!

„Râzând o bagă'n colivea.

„Aşa! aşa!

„Hm! hm!”

Goethe le-a lămurit cazul, însărând povestea lui Florian, își puse toată elocvența în joc, rugându-i să contribue și ei la fericirea tinerilor. Istorisirea lui fu primită în urale vesele. După multă chibzuință statorică planșil.

Un servitor aduse din sat câteva mărjoage pentru întreaga societate.

Nu trecu mult și un sir întreg de călăreți galopau în drum spre moara lui Holzinger. Ochi curioși urmăreau cavalcada aceasta, care ridică pravul drumului, lăsând nori în urma ei.

Morarul Holzinger stănd la geam examina mersul norilor. Cu degetul arătător căuta direcția vântului. Deodată rămase surprins cu ochii în spre drumul de țară.

„Charlotta, vino micuțo, vezi ce monstru apare la orizont!”

Charlotta, o fetiță nostimă, bălae, se apropie de fereastră.

„Ochii tăi sunt buni, nu ca ai mei, nu poți distinge ce-i acolo?”

„Ba da, tată!” zise fetița, e o trupă de călăreți, care vine pe drumul de țară încoace.”

„Cum se poate, când nu știu să fie vr'o manevră în jurul acesta!”

Intr'aceasta trupa înaintă.

„Nu sunt soldați!” zise Charlotta, „sunt cavalerii din Wetzlar!”

Ochii morarului licăreau ciudat, pe buze-i apăru un zimbet de satisfacție, își privi fata cu mulțumire.

„Poate să odihnească la noi... la tot cazul drăguțo pregătește ceva beutură răcoritoare. Pe căldura aceasta or fi tare setosi.

„Cum dorești, tată!” zise Charlotta supusă.

„Nu uita să faci o față veselă și mai uită odată pe ticălosul acela de Florian, care nu-i vrednic de tine și familia ta!”

Charlotta voi să reflecteze, se reținu însă și ieși fără nici o vorbă. Cunoștea violența tatălui său, care în furie nu cunoștea limită.

Călăreții erau înaintea portii. Morarul îi întâmpină salutându-i cu multă amabilitate. Era nespus de încântat de aşa musafiri. Cunoștea pe unii dintre ei. De multe ori i-a întâlnit prin Wetzlar și i s'a spus că sunt streini diplomați.

Morarul simți un fior de placere. Avea să ospăteze o societate de rangul întâi.

Repede se întinse o masă lungă în liber. Charlotta servia oaspeți cu vin roșu. Tinerii petreceau minunat. Cântecile nu mai aveau sfârșit. Morarul își umfla pieptul, privia încântat în jurul lui, părea a spune tuturor că azi e cea mai frumoasă zi, pentru el.

Dăr timpul se scurse repede. În curând, soarele se rostogoli la apus și urma lui rămaseră pete mari de sânge. Încetul cu încetul amurgul îmbrăcă pământul. Oaspeții se treziră încunjurați de întuneric.

Atunci se ridică Gonè și se apropie de Holzinger. Avea în tinută atâtă solemnitate încât morarul treșări plăcut. Un gând frumos îndrăsnii a se furișa în capul lui.

„Un cuvânt confidențial domnule Holzinger”, și amândoi se depărtau de societate.

„Domnule Holzinger, să nu-ți închipui, că venirea noastră la dumneata, e numai o simplă întâmplare. Nu, venirea noastră are un scop, o intenție”.

„Un scop?”

„Da!” între noi se găsește unul strășnic îndrăgostit. Uite, la celalt capăt al mesei. Vezi Tânărul acela distins, cât e de melancolic și de gânditor?

„Să cine-i acela?”

„Dr. Goethe din Frankfurt, candidat de avocat, dintr-o familie aleasă și bogată, pe lângă aceasta mai e și poet”.

„Să acesta-i îndrăgostit?”

„Da, dar durere și nenorocit!”

„Nenorocit?” întrebă morarul, făcând ochi mari. Pe un aşa băiat

ar trebui să-l ţină fetele cu toate degetele”.

„Să cu toate acestea...“

„Care-i găscuța aceea?”

„Gâci!”

„Dar cum pot să ghicesc?”

„Fata dumnitale, domnule Holzinger. N’ar fi trebuit mult ca morarul de bucurie, de mirare să-și piardă firea.

„Cu toate că n’ă văzut-o mai mult de două-trei ori, totuș l’ă pris mare dragoste de ea, dar înzadar”.

„Dece înzadar?” Bătrânul morar roși de fericit. Perspectiva unui gînere bogat și învățat îl duse în extaz.

„Nu, fiindcă iubește un altul!” replică acesta cu mină serioasă.

„A, asta nu, aici am și eu cu-vântul!” izbuinți morarui, dând din mâni și păsind apăsat. Charlotta trebue să mă asculte. Să despre Florian nici nu mai poate fi vorbă. De aitfel l’ă șters demult pe ticălosul acela din minte. Aceasta să i-o spui, sau... mai bine lasă, îi voi spune chiar eu.”

Când ajunse Holzinger în dreptul lui Goethe, își lăsă mâna prietenos pe umărul lui.

„Domnule Doctor, am ceva de vorbit cu dumneafa!”

Goethe se scula și-l urmă pe morar fără nici o vorbă, în casă.

Intr'aceasta Charlotta își auzi numele. Vocea îi păru cunoscută, înțoarse ochii spre frunziș.

„Florian tu ești?” șopti încet Charlotta.

„Eu sunt dragostea mea, vino repede în frunziș, am să-ți spun ceva tare important!”

Morarul ajunse cu oaspele în camera de primire, îl rugă să șadă jos, și-i zise:

„Fără nici un încunjur, domnule doctor, iubești pe fata mea?”

„De unde ai aflat?” întrebă Goethe cu mirare prefăcută, „însărsit da, și iar da, o iubesc”, și față i se întunecă de durere.

„Domnule Doctor, dece pleci imediat capul?”

„Al!” suspiră Goethe, fata dumnitale nu mă iubește.

„Lasă numai în grija mea, Dumneata ești un bărbat demn și frumos, învățat, din familie bogată și ai o poziție în lume. Aici e mâna mea, dă-mi-o pe-a dumnitale. Ești gînerele meu, te binecuvîntez!”

Goethe nu-i luă mâna întinsă, fără zise: „și dacă Charlotta nu se va învoi?”

„Ea se învoește și se va învoi. Așadar soartea Charlottei mi-o în-

credințezi mie?" Imi promisi aceasta între prietenii mei?

"În tot cazul" inima lui Holzinger de bucurie par că nu mai avea loc în piept.

Amândoi părăsiră camera și coborând treptele ajunseră la ceilași oaspeți, care-i așteptau cu atenție încordată.

"Dragi preteni", începu Goethe cu voce solemnă, "gazda noastră a luat hotărârea, ca soarta fetei sale să pună în mâinile mele... Nu-i aşa?"

"Așa-i!" întări Holzinger și-i ridică mâna în semn de jurământ.

"Eu pot să dispun asupra ei, iar ea... se va supune!"

"Ca mire și viitor soț, sigur!"

"Și ce dispoziții vom lua, dumneata n'ai să mă contrazici".

"Câtă vreme va fi spre binele ei." Ochii lui Goethe lucără ciudat, ca și când amurgul ar mai fi lucit odată.

"Te asigur că numai binele ei îl voi avea în vedere. Dar acum unde-i domnișoara Charlotta.

"Charlotta; Charlotta! unde ești", strigă morarul radios, dar totul rămase în liniste.

"Imi pare că am văzut-o mergând spre frunziș", observă o slugă a morarului.

Atunci toți se îndreptară spre frunzișul arafat, dar cine poate descrie mânia și revolta lui Holzinger când apropiindu-se de chiosc, zări pe ticălosul de Florian, înțelegându-se cu Charlotta în mare intimitate.

Cu un răgnet de mânie era să se năpustiască asupra tinărului, când interveni Goethe: Domnule Holzinger, astăzi e ziua bucuriei, azi uită totul. Morarul prinse mâna fetei și o puse într-accea lui Goethe.

"Charlotta", zise el, într-un ton ce nu lăsa nimic de contrazis. "Domnul Goethe își iartă nechibzuința. Începând cu ziua de azi, dânsul e domn peste soarta ta".

Ca un singur jipet izbuclni de pe buzele Charlottei și Florian.

Goethe strânse mâna Charlottei cu blândețe și o privi în ochi.

"Fetiță, dragă ai putea să-mi dai și mie puțină dragoste?"

Charlotta tăcu.

"Să el?" continua Goethe cătră Florian, care cu față posomorâtă sta mai delături:

"Domnul", zise acesta, cu vocea înăbușită de mânie, "aceasta n'ășfi crezut-o dela dumneată."

"Ce anume?" răsună vesel din gura lui Goethe.

"Întreabă numai pe iubită noastră gazdă, dacă n'a pus soarta Charlottei în mâinile mele?!"

"Așa este!" repetă bătrânul.

"Așadar Charlotta, în puterea dreptului primit dela tatăl tău, eu dispun asupra soartei tale și-i ordon... dă-te în brațele lui Florian și-i dă sărutarea de logodnă.

Pentru moment au rămas uluiți, dar apoi au revenit și cu'n strigăt de bucurie au căzut unul în brațele celuilalt.

Bătrânul morar rămase ca lovit de apoplexie. Și văzându-se înșelat, îl prinse furia.

Cercul compus mai cu seama din iuriști, și dovediră cu argumente puternice că Goethe se astă în dreptul lui.

Când a văzut Holzinger că nu mai e nimic de făcut, și bucuria feței sale căt e de mare, i se topighiata de pe inimă și însfărtit își dădu învoirea.

Goethe nu știa cum să potolească bucuria tinerilor, care îngunchiați căutau mâna să i-o sărute.

Însfărtit le-a promis că și el va lua parte la cununia lor. Dar când tinerii își serbară cununia, Goethe nu mai era în Wetzlar.

Cu inima zdrobită de durere și-a luat rămas bun dela Charlotta lui, și lui Kestner, fericitul logodnic, i-a lăsat următoarele rânduri:

"Când vei primi sîrele acestea, Kestner, eu voi fi departe de voi. În clipa aceasta nu găsesc alte cuvinete, decât: Rămânești cu bine!"

Făță de lume să a simțit obligat în să să spună ce a suferit atunci, și mărturisirea aceasta o găsim în carteia sa "Suferințele tinărului Werther".

T. Pop

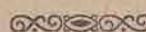

NOCTURNĂ

Aurel Zegreanu

*Soarele ochiu-și închide
Si roua se lasă pe șesuri,
Ivorul murmură 'n taină,
Cuvinte cu mii de nălesuri...*

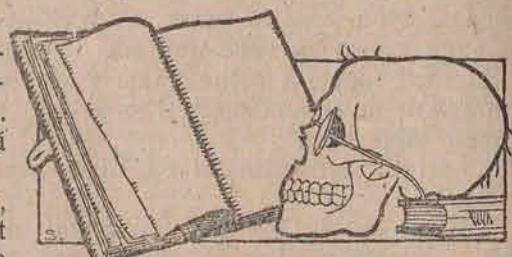
*S'aud ecouri de bucium
Ce 'n piepturi coboară o jale,
Măndre-i crăese a nopții
Oglindă-i e lacul din vale...*

CARTREN

Const. Crișan

*Dor de dor se leagă
Si clădesc norocul:
— Vis de-o noapte 'ntreagă
Pentru ochi ca focul.*

DĂRÎI IDE TEATRĂ

Bilanțul câtorva turneuri teatrale

Cuvântul românesc pribegiește încă. Arta autohtonă înaintează, ca melcul, purtându-și cășcioara ei în spinare. Teatrul călătoreste pe roțile, în căruță poștei. Deocamdată, așa se face pela periferii propaganda pentru cultura națională. (Vorbim astfel, pentrucă noi suntem dintre acele spirite înapoiate, cari cred în actele de stare civilă ale culturii). În tot Ardealul, cu Banatul laolaltă, nu se ridică, decât un singur Teatr permanent, în Cluj. De trei ani, disciplinata trupă a acestuia s'a văzut fixată pe teren; nu i-a fost îngăduită decât o singură deplasare. Călavencu a inaugurat, anul trecut, sala "Caragiale" din Alba-Iulia. Încolo, nimic. Reprezentările săptămânale dela Oradea-Mare au fost părăsite. Opereta d-lui Leonard și-a transportat valurile vieneze dela Timișoara la Cernăuți. Mica înjighebare a "Asociației" dela Sibiu s'a risipit și angajații d-lui N. Băilă au pornit-o care încotro, cu cutia de farduri la subsuoară....

Vagabondajul e o soartă cunoscută a gospodăriilor artistice sărace. Istoria meșteșugului actorilor, din coace de Carpați, a fost scrisă cu ajutorul indicatorului căilor ferate maghiare, — întrebași pe d. Zaharie Bârsan. Astăzi vagoanele sunt ce e drept mai primitoare, drumul mai confortabil și poliția nu sicanează. Dimpotriva, cu un laudabil cuvânt patriotic, plasează bilete. Turneul a rămas însă unică noastră armă de luptă pă acest spinos teren. O mânuim cu destulă viociune. Rând pe rând, Bucureștiul ne-a trimis încoace pe cei mai buni dintre artiștii săi, și aproape toate târgurile și orașele pașnice ale acestui primitor colț de țară s'au împărtășit de neconitenita pulsație a centrului. Vulturile răcoritoare au stropit cu fluxul lor regulat tărmuri aride, răspândind presentimentul de îmbel-

sugare al unei fertilități, care trebuie să fie cândva a locului acestuia, nu a lucrurilor trecătoare.

Ardealul cunoaște astfel pe toți actorii mari ai Capitalei și a avut multe prilejuri de încredere în puterile geniului românesc. Ion Brezeanu ne-a adus încarnarea desăvârșită a Avarului lui Molière. Ion Manolescu s'a frământat în *Gândirea* lui Andreiev. Tony Bulandra s'a profilat, fin și elegant, în silueta plăpândului *Pui de Vultur* al lui Edmond Rostand. Marioara Voiculescu a dansat în fața noastră dansul *Saloméei*. Lucia Sturdza-Bulandra ne-a cucerit cu nobleță tragică a nefericitei *Maria Stuart*. Admirabile stele călătoare....

Am avea motive să fim mulțumiți de atât daranji. Ne închipuim ușor toate neplăcerile, de variață proveniență, a unor asemenea excursiuni circulate. Înțelegem sacrificiul care se face pentru noi. Serile acestea, cu oaspeți rari, sunt socotite dinainte, cu grije, în calendar, sunt așteptate cu plăcute nerăbdare, și sunt gustate cu naivă însuflețire. Am auzit de-atâtea ori ropotele de aplauze pline, cari mergeau spre rampa luminată, mărturie zgomotoasă și francă a unei depline înțelegeri a frumosului. Am avea motive să fim mulțumiși.

Si totuș nu suntem mulțumiți. Linistiți-vă, nu e ecoul unui iremediabil pesimism și nici nu ne placem în relul unor irreducibili cărcotăși. Ne încearcă, pur și simplu, câteva regrete. Să depărnam firul lor ușor și discret. De câte ori am urmărit jocul ales al atâtior meșteri tâlmăcitorii de pasiuni, a și încolțit undeva în noi părerea de rău că asemenea daruri sunt puse totdeauna în slujba unor opere dramatice strene. Uneori pe bună dreptate, în slujba marilor capodopere ale literaturii universale. Demulteori, nici măcar în acela al unor lucrări de valoare. *Vijelia* lui Bernstein, *Diavolul* lui Molnár, *Tarina* lui Lengyel sunt resturile încălzite ale unei supraproducții bulevardiere, cu care greu se potolește setea de teatru românesc a unor provinciali stăpâniți de vechi dorinți sufletești neîmplinite.

Cunoaștem răspunsul care se arunca altădată, ori de căteori se

riscău asemenea pretenții din public. Era invariabil acelaș: — „Teatrul românesc nu există!“ Pieșele cu cari se putea dibui un succes relativ erau consacrate. Căteva drame istorice, în versuri, apoi *Scrisoarea pierdută*, și.... atât. Pe liniile colo, alegerea cădea cădeodata și asupra *Patimei roșii* a lui Sorbul, pentru că n'are decât cinci persoane și nu necesită decoruri dificile.... Expansiunea culturală a României în nouile provincii se execută prin urmare cu istorice conflicte din viața parisiană și cu paradoxele semite ale cafenelelor de noapte din Budapesta de ieri. Pentru ce? Răspunsul de mai sus nu ni-se mai poate asvârli. O mișcare fecundă pulsează în Tânără noastră literatură dramatică. Cel puțin, aşa ne încrezintă cronicarii autorizați ai gazetelor bucureștene. Societatea românească pătrunde și pe scândurile scenei cerându-și toate drepturile ei. Stăruiește și printre noi, destulă patimă și destul ridicol, așteptându-și interpreții. Pe cățiva dintre ei i-au găsit, și mâna a fost norocoasă. Afisul Teatrului național din Capitală a fost cucerit înțeles cu înțeles de literatura băstinașă. Drama d-lui Camil Petrescu, *Suflete fări*, a avut peste două zeci de reprezentări. O comedie a d-lui N. Kirișescu, *Un erou*, s'a jucat de treizeci de ori. Despre alte multe piese se pomenește cu elogii, și slava Domnului! nu din prea multă condescendență, din vreme ce gustul publicului a sancționat votul criticei.

Niciun ecou al acestei mari bătălii câștigate n'a străbătut dincoace de Predeal. S'ar părea că acolo, pe malurile Dâmboviței, spectatori mai fericiti, în contact necontenit cu năzuințele cugetului românesc, îmbrățișează cu mulțumire un bogat repertoriu original, în vreme ce locuitorii mai mărginași, finuți departe de asemenea satisfacții, sunt hrăniți tot cu Kistemaekers, cu Giacometti și cu Sudermann. Vom reuși astfel să împământem și aici credința, că teatrul românesc n'are decât atât: actori foarte buni, un public mediocre, dar îi lipsește literatura dramatică însăși.

Credeți însă că nu acesta — e idealul propagandei subvenționate.

Alexandru Hodoș

Culturale

Literatură de sărbători. S'ar părea că pofta de a celi crește într-un chip neobișnuit odată cu apropierea Sărbătorilor. Chiar și în ajunul Invierii, în timpul când oamenii pământului se bucură de renasterea firei adormite, iar miresmele umede ale câmpului cheamă dincolo de ziduri până și pe sclavii orașelor, vitrinele sunt pline de volume cu coperte multicolore, ademenitoare și proaspete.

Să nădăjduim că aceste aranjamente negustorești corăspund unor nevechi sufletești reale. Așa fiind, apropiindu-ne cu interes de teancurile tipărite, am cercetat marfa care se ofere ochilor. Pe teigheaua vânzătorului de cărți e acelaș amestec pe care îl scoate la iveală viața însăși. Povești ilustrate pentru copii, cu iepurași blâzni pe scoarțele cartonate, novele sentimentale cu desnoadămanturi duioase, romane pline de patimă, cu trădări și vițuri... Un turn al lui Babel unde se împătesc toate limbile.

N'am văzut însă nicăieri — Biblia. Librarii n'o ofere, publicul n'o caută. E o lectură abandonată. Motivele sunt mai multe. În mare măsură, e o consecință a indiferenței cu care orășenii noștri, copleșiți de materialism, privesc Biserica strămoșească. Apoi, vina cea mai mare e a conducătorilor noștri spirituali, cari nu s'au îngrijit să prezinte lumii românești o ediție îngrijită, — ca o operă literară, — a Bibilei. În străinătate, sunt societăți vaste cari nu au alt scop decât răspândirea sfintei Scripturi. La noi nimeni nu se

Dacă doriți zahărnicale fine, cereți Lloyd 2245
4-24

„M-E-L-I-S-S-A“

CLUJ
Tel. 6-48 și 6-65

gândește la aşa ceva. Nu mai de parte decât în Grecia, în anii trecuți, traducerea Bibliei a fost socotită ca un adevărat eveniment cultural.

Unde e scriitorul român care să ia asupra sa această muncă? Dl M. Sadoveanu a început publicarea „Vieților Sfintilor”. Când va veni rândul „Noului Testament”?

Liste de subscripții. Nu se poate spune că societatea românească rămâne nepăsătoare în fața marilor probleme culturale cari cer deslegare. Dovada o fac nenumăratele sale contribuții pentru o seamă de instituții cari cer obolul public. Înțelegerea pornește de jos, din aşa numitul „întuneric” al satelor, unde în realitate numai mijloacele de înfăptuire au fost prea slabe, nu avântul însuș către lumină. Mii de școale noi au fost clădite din inițiativa locuitorilor în tot cuprinsul țării și peste două miliarde lei s-au dat de bunăvoie, din șerparul țărănesc, în folosul învățământului primar. Cine să mai spună că poporul nostru nu înțelege binefacerile cărții?

Pătura orașenească nu s'a arătat mai prejos. Un singur ziar din Capitală a strâns până acum, pe lista sa de subscripție, o sumă de două milioane jumătate, pentru ajutorarea studenților români. Regele însuș a dat o pildă de dărdnicie, zilele trecute oferind o sută de mii lei pentru școalele din Blaj.

Semne îmbucurătoare sunt acestea toate, întrucât apar ca o mărturie a preocupărilor cari ne frâmântă pe toți. Dar ele mai dovedesc și altceva. Dovedesc prea cu prisosință că statul nu răspunde totdeauna chemării sale și că sprijinul pe care-l dă culturii lasă în multe părți locuri descoperite. E, totuș, demn de reținut că școalele Blajului sunt silite să facă apel la caritatea publică și că se pun la cale colecte în folosul tinerimii universitare. Privii aceste liste de subscripție și vezi vede că rar vezi găsi acolo numele unui mare bogăț sau al vreunui bancher dintr-acei îmbogății ușor. Dau tot cei mulți, tot cei săraci... N'am citit, cu una sau două excepții, numele niciunui dintre miliardarii noștri (căci avem și noi acum din acestia) care să fi întemeiat o fondătie, un laborator, o bibliotecă, un cămin, un liceu, o școală primară, o bursă pentru un băiat săroman.

Iar statul, delicat și crutător cu averile speculatorilor, pe care nu le

apasă prea mult cu impozite, nu găsește bani să umple toate golurile. Nu găsește bani.. Ce repedești însă guvernele să aranjeze cheștiunea comercializării averilor publice!..

Și deocamdată, tot cei cinci lei ai micului Moldovanu Ion din clasa III-a a liceului din Beiuș și a colegilor săi din alte licee și alte clase, sporesc listele de subscripție pentru scopuri culturale.

„Neobonjuriștii români“. Așa s'au intitulat singuri cei câțiva publiciști, în cea mai mare parte a lor străini de neamul nostru, condeie de curând pripășite la noi, cari încearcă prin câteva reviste de curând apărute la București, să ne europenizeze cu orice preț. Titulatura aceasta și-au luat-o copiind porecla dată generației de tineri boeri din Moldova și Muntenia, cari în preajma anului 1848 s'au întors din străinătate, cu deosebire din Franța, aducând cu ei sămânța ideilor înaintate din Apus.

Nu e locul aci să judecăm istoricește cât rău și cât bine a făcut României de ieri această grăbită occidentalizare, care a schimbat mai mult aspectele exterioare ale civilizației și nu fondul moravurilor. Am avut astfel, încă din 1866 o Constituție belgiană, dar în conducederea țărei poporul nu s'a putut amesteca. În câteva decenii de existență modernă am dat Europei savanți și artiști de reputație mondială, dar socoteala arăta tot 70 la sută neștiutori de carte. Astăzi încă, suferim de pe urma acestui contrast. Cine poate spune că trăim realmente în regimul votului universal? În ceeace privește cultura mai ales, formele de împrumut sunt astăzi mai periculoase decât oricând de vreme ce, reunite de sub patru stăpâniri străine, sufletul românesc se caută pe el însuș.

Și pe urmă, mai e ceva. Pe „bonjuriști” îi chemă Ion Brătianu, frații Golescu, Nicolae Bălcescu și Mihail Kogălniceanu. „Neobonjuriștii” sunt salariații gazetelor neovreiești din Capitală. Mare deosebire!

O trupă de teatru național pentru orașele dela frontieră. Timișoara este în ținuturile de dincoace de Carpați orașul cel mai înțelegător al necesităților culturale. Jertfele ei aduse pentru scoli și teatru nu sunt întrecute de niciun alt oraș al acestor ținuturi și cu toate multiplele nevoi de ordin administrativ și economic, Timișoara găsește totuși totdeauna suficientă solicitu-

dine și pentru tot ce pornește în numele frumosului și al culturii. Mai nou orașul Timișoara luptă pentru crearea unei trupe permanente de teatru național, care să-și aibă sediu în acest oraș, dar să joace alternativ și în celelalte orașe mari de frontieră: Aradul, Oradea, Satu Mare și să dea reprezentări și în orașele mai mici din apropierea frontierei, cum ar fi: Lugojul, Caransebeșul, Reșița, Oravița, Lipova, Sânnicolau Mare, Bradul, Salonta Mare, Beiușul, Zălau, Simleul-Silvaniei, Carei Mari, Baia Mare și Sighetul Marmației.

Memoriul orașului Timișoara înaintat Ministerului artelor în această cheștiune este un luminat expozeu de ceeace trebuie făcut pe acest teren, și merită a fi semnalat și sprijinit de toată suflarea românească. Domnul ministru Lapedatu va trebui să-i dea acestui memoriu toată atenția, pe care o impune seriozitatea lui.

Un oraș, în care se cetește. Din raportul bibliotecii orașului Timișoara pe luna Ianuarie, vedem că s'au citit în această lună 2284 cărți, dintre cari 783 românești. Contingentul cel mai mare de cetitori l'a dat studențimea și apoi funcționarii. Militarii fac abia 4% din numărul cetitorilor.

Viața culturală a Bârladului. Activitatea literară și culturală a Societății „Academie Bârlădeană” de sub conducederea distinsului literat G. Tutoveanu, a readus orașului Bârlad vechiul său prestigiu de oraș cultural, centru de răspândire a luminei în această regiune a Moldovei de jos.

Toată viața culturală a acestei părți se învârtește sufletește în jurul acestei societăți care este încurajată în frumoasa sa activitate de majoritatea intelectualilor și populația diversă, cu un entuziasm și insuflare cum de mult n'a mai văzut Bârladul.

In anul 1924, „Academie Bârlădeană” a ținut până acum nouă șezători formate din conferințe, muzică și literatură, toate gustate din plin de avidul public dela umilul lucrător până la rafinatul intelectual, toate date în mod gratuit.

Au conferențiat și au citit din lucrările lor literare dnii G. Tutoveanu, G. M. Vlădescu, G. Pallady, G. Ponetti, Virgil Duiculescu, Victor Popa, L. Revent, Em. Maur, I. Ctoțărlan, N. Lengyeanu, Gr. Veja, P. Todicescu, N. Bogescu, D. M. Vie și Dra Natalia Pasa (Silvia Pan).

Acest sirag de sezoare este în curs, ținându-se de-acum înainte în fiecare Duminică, având norod că nu-i începe sala, venind toți să se împărtășească dela această sublimă evanghelie a frumosului și utilului. Ce bine-ar fi dacă toate orașele mari ar face astfel pentru împrăștirea luminei căt mai mult! G.P.

Politice

Pentru Basarabia. Conferința dela Viena, care trebuia să aibă loc între delegații României și trimișii Sovietelor dela Moscova, n'a putut să ducă la nici un rezultat. Rusia lui Braunstein-Trotzki n'are o altă diplomatie decât avea Rusia țarului Nicolae. Nici Cicerin nu tălmăcește în altfel istoria, decât cum o cunoștea Rasputin, călugărul scelerat.

Inainte de a intra în discuția oricarei alte chestiuni, dl. Krestinschi, șeful delegației bolșevice a prezentat o notă, declarând că Rusia nu recunoaște realipirea Basarabiei la trupul României întregite. Argumentele invocate sunt, într'adevăr, ridicolе. Sovietele nu vor să știe de hotărârea Sfatului țărei, care a exprimat la 27 Martie st. v. 1918, dorința de unire a norodului basarabean și tăgăduesc drepturile istorice românești asupra pământului semnat cu oasele strămoșilor noștri, pe cuvânt că Basarabia n'a fost smulsă în 1812 Moldovei, ci Turciei. Românii au răspuns cum se cuvine, respingând toate falșele dovezi dușmane și afirmând cu tărrie că Nistrul este frontieră noastră de stăpânire în Răsărit.

Dovezile de simpatie ale țărilor din Apus dimpreună cu mărețile manifestări populare dela Chișinău și din tot restul Basarabiei vorbesc în deajuns în favoarea drepturilor noastre.

O unică notă discordantă s'a auzit. A fost aceea a presei sârbești. Până și ziarul guvernamental *Politica* din Belgrad a găsit cu cale să scrie așa: „După insuccesul tratativelor, Rusia pretinde acumă nu numai Basarabia ci și Bucovina. Rusia de azi nu mai este cea din trecut și dacă ea va lua Basarabia și Bucovina, d. Brătianu poate fi sigur că nicio țară aliată nu va sacrifica măcar un soldat spre a ajuta România.“ Felul acesta de a vorbi ni se pare cu atât mai ciudat, cu cât România se găsește legată de Serbia printr'un tratat de alianță, pentru întărirea căruia a făcut destule sacrificii. Vecinii noștri de peste Dunăre ar trebui să înțeleagă că nu astfel

se menține o legătură de prietenie pe care și ei au motive destule să prețuiască.

Călătoria Suveranilor noștri. Regele României, însotit de ferme cătoreala noastră Regină, s'a bucurat în Franță de o înșuflare priimire. La Paris, președintele Republiei dl. Millerand a avut cuvinte pline de prietenie față de România, — „această Franță a Europei răsăritene“ — apăsând încă odată asupra solidarității politice dintre cele două țări. Pretutindeni unde au apărut, Suveranii români au fost întâmpinați cu nesfârșite aclamații din partea publicului.

Ziarele franceze vorbesc răspicat despre o apropiată alianță franco-română, ca despre un rezultat probabil al acestei vizite. Dl I. G. Duca, ministrul nostru de Externe, care însoțește perechea regală, a început tratative în această privință și telegramile au anunțat că negocierile vor fi încoronate de succes. Alianța cu Franță n'ar fi în acest caz o consecință a răsboiului, pe care împreună l'au purtat și împreună l'am câștigat. Resemănță se pe aplicarea loială a tratatelor de pace și privind ca o datorie de ordine internațională respectarea actualelor alcătuiri geografice, această alianță ar fi desigur bine primită de opinia publică românească.

O singură părere de rău se amestecă însă și aici. Din pricina neprevăderii guvernului din București vizita Suveranilor la Roma a fost contramandată și relațiunile noastre cu Italia sunt reci. Dar, acestea fiind incidente trecătoare, nu avem pentru să ne alarmăm.

Tratative de colaborare. Politica internă n'a oferit în săptămânilor din urmă noutăți pe care le făgăduia. Se credea, mai întâi, într-o contopire a partidului național din Ardeal cu partidul naționalist-democrat. Dar, târguielile dintre dl profesor Nicolae Iorga și dl Iuliu Maniu n'au dat rodul dorit. A fost, se înțelege, o adâncă decepție în ambele tabere, căci întovărășirea lor ar fi dat naștere unui puternic partid, chemat să ia repede locul partidului liberal.

N'au reușit, de-asemeni, nici planurile unei fuziuni între partidul poporului și partidul țărănesc. Convorbirile între dl general Averescu și dl dr. Lupu au fost și ele vreme pierdută degeaba. Oamenii politici dela noi au apucat fiecare pe drumuri diferite și nu se mai pot întâlni împreună.

Problema grea a guvernului de mână e mai mult un motiv de discordie decât un punct de înțelegere. De aci purcede toată dezorientarea care pare să fie cuprins lumea dela noi în ceeace privește cărmuirea viitoare.

Diverse

Căsătorii nefericite. Reinhold Gerling, scriitorul german cunoscut pe urma numeroaselor sale scrieri asupra căsătoriei și vieții sexuale, a jinut zilele trecute o conferință tratând subiectul: „*De ce suferă bărbatul din cauza femeii și femeia din cauza bărbatului?*“

In o cuvântare de două ore a arătat, că scăderile personale ale bărbatului și femeii sunt principala cauză, care contribue, că în loc de „micul și drăguțul raiu pământesc“ cum ar trebui să fie căsătoria, de cele mai multe ori, e un mare și cumplit iad. Iar cauza scăderilor nu e deosebirea de caracter, cum se crede... ci educația greșită.

„Durerile căsătoriei“ le mai pricinuște și orientarea defectuoasă ori chiar ignoranță în ce privește problemele sexuale. De aceea cere ca treptat, încă din frageda copilărie tinerimea să fie pe deplin clarificată asupra intregului complex al acestor probleme. Vizita medicală obligatorie, înainte de căsătoria, o cere și Gerling.

Numai căsătoriile bazate pe sentiment pot să fie fericite. Căsătoriile, ce se leagă din motive „materiale“ poartă în sine germanii nefericirii îndată la început. Tot astfel căsătoriile cu deosebiri prea mari de vîrstă, când bărbatul își iea mai mult o „îngrijitoare a sănătații“ decât o soție. Aceste sunt deadreptimorale.

Nefericite sunt și căsătoriile în cari deosebirea de cultură și concepție de viață a bărbatului și femeii e prea pronunțată. Dacă bărbatul e în situația să se cultive și pe mai departe, iar femeia, copleșită de grijile casei rămâne staționară, viața lor devine un adevărat chin. Neputând ținea pas cu bărbatul, îl va înțelege tot mai puțin și prăpastia ce îl desparte va deveni tot mai adâncă.

Ce pălării vor purta femeile în anul 2000? Proprietarul unei mari prăvălii de pălării femeiești a acordat un mare premiu pentru „pălării de dame“ ce vor fi la modă în anul 2000. La concurs au luat parte aproape toate atelierele din Viena. Pălăriile-model, ce au fost

presentate — vre-o 500 la număr, vor fi expuse în vitrinele principalelor case de vânzare din Viena. Publicul vienez va avea atunci prilej să vadă tot ce imaginea omenescă a putut să creieze. Sunt pălării cu totul deosebite de cele de acum. Au formă conică, cubică, piramidală etc. — cu un cuvânt, futuristă și sunt împodobite cu pene, flori, fructe și paseri de tot felul. Prețurile sunt de-asemenea — futuriste.

Drepturile copiilor. „Uniunea internațională pentru protejarea copiilor“ a lăsat președintelui reprezentantului elvețian un memorand, în care cere să se proclame drepturile copiilor, codificându-le în următoarele cinci puncte:

1. Copilul are dreptul să se dezvolte normal, atât trupește, cât și sufletește.

2. Copilul are dreptul la nutrimentul sănătos și sănătății. În caz de boală are dreptul să fie îngrijit. Când nu e bine desvoltat are dreptul să fie încurajat. Copilul are dreptul să fie răsplătit pentru desvotamentul său. Copilul orfan sau părăsit are dreptul la ocrotire și ajutor.

3. În vreme de primejdie copilul are dreptul la primul ajutor.

4. Copilul are dreptul să fie pus în situația de-a-si asigura viitorul și să fie apărat de cei care îl exploatează.

5. Copilul are dreptul să fie crescut în conștiință, că cele mai bune calități ale lui trebuie să le pună în serviciul fraților săi.

Datoria de-a infăptui aceste drepturi revine societății.

Catacombele din Tournai. În orașul Turnai din Belgia s-au descoperit catacombe. Bine înțelese, acesta catacombe nu au întinderea, nici măreția celor din Syracuse, Roma și Paris. Se reduc la o criptă mortuară cu 60 de cavouri pe trei etaje suprapuse.

Au fost descoperite cu prilejul construirii unei școale normale. Fundamentul s'a săpat pe locul, unde odinioară a fost o mănăstire a carmelitilor și așa, lucrătorii au dat de criptă. Lungimea ei e de 6 metri, iar lărgimea de 3 m. 50 cm. O arcadă laterală, la intrarea într-un corridor încă neexploatat poartă, gravată în piatră, de-asupra unei căpătini de mort inscripția: *Memento mori*. Epitafurile de pe cavouri, deși sunt roase de vremi, se pot decifra. Una din ele poartă data de 23 Ianuarie 1237.

Tradiția locală, vrând să dea

descoperirii și un colorit romantic susține, că în criptă s'ar afla îngropate și comorile mănăstirii.

Hoți de papagali. În seara de 11 April s'au furat în Berlin, din grădina zoologică patru papagali bine dresați. Un furt de acest fel s'a întimplat și în luna trecută în localitatea Zoo. Atunci s'au furat doi papagali și trei fasani aurii, exemplare rare, de 120 cm. lungime. Sârma colivilor a fost tăiată cu un instrument foarte solid. Se crede, că e isprava unei bande internaționale bine organizate, care a operat și în grădinile zoologice din Frankfurt, Stuttgart, Drezda și Leipzig.

Starea femeii din India. Un invățat din India spune următoarele redactorului unei mari reviste din Paris: „Am rămas uimit citind în publicațiile europene dările de seamă despre stările dela noi. Mai ales despre starea femeii indiene se scriu grozavii, lucruri foarte de departe de adevăr.

Așa se vede, în Europa nimeni nu cunoaște respectul ce se dă femeii în India, care îl putem numi cu drept cuvânt, adorare. Femeile noastre ocupă locul cel mai înalt de cinste aiaț în familie, cât și în religie și viață publică. Femeia cinstită, în India e socotită ca un lucru sfânt, e aproape zeificată. În ce privește religia, îñ să amintesc, că la noi știință, bogăția și puterea nu sunt personificate în zei, ci în zei. Zeița științei e Saraswati. A bogăției Lakshmi. A puterii Kali. Nu e acesta un semn al prețuirii femeilor?

Se vorbește mult în Europa despre soarta văduvelor din India. Trebuie să se știe însă, că în India căsătoria nu e numai o unire trupescă, ci și sufletească. Nu e o instituție socială, ci religioasă, care se iea foarte în serios.

Strenii, care scriu despre noi, cu toate că au umblat prin India, sunt foarte rău informați. Obiceiurile particulare ale unor familii pe care le-au cercetat, ei le socotesc ca obiceiuri generale. Dacă Europeanii ar face studii serioase asupra poporului din India, în toate straturile societății, s-ar schimba desigur multe din părerile ce le are lumea despre noi.

Cea mai veche ediție a operelor lui Shakespeare. În biblioteca Universității Mc. Gibril din Montreal (Canada), s'a găsit un volum fără păreți și fără titlu. Un volum cu file galbene, dar foarte

puțin deteriorat. Căti-va savanți din New-York, cercetând volumul, ce cuprinde cinci piese de Shakespeare, în frunte cu tragedie „Richard II“, au constatat, că e tipărită în 1598. E aşadar cea dintâi ediție tipărită a operelor marelui dramaturg, din care se mai găsește un singur exemplar în Londra. Cartea a păstrat-o și pe urmă a donat-o bibliotecei Iohi Robson, un medic din Warington, mort în 1873.

Un obiceiu din veacul al săptămânării al românilor din Fechetău. Un neamă, care a călătorit pe la anul 1630 prin Bihor, descrie un obiceiu al românilor din Fechetău, comună situată la extremitatea de către răsărit a acestui județ. În Fechetău, — scrie neamăl nostru, — locuiesc Valahi săraci, care se susțin din aşa-numiții „bani ai botezului“. Ei adică au dreptul străvechiu de a scălda în apa Crișului pe orice strein care ar trece satul, ori hotărăle lor. De acest botez putea cineva să scape numai plătitind o taxă de $\frac{1}{4}$ ori $\frac{1}{2}$ taler, după starea omului. Această taxă a plătit-o chiar și Stefan Bathori, principel Ardealului. Altcum, principel, neprincipel, românii din Fechetău nu știau de glumă. L'ar fi scăldat și pe el, ca pe ori care muritor de rând.

„Prietenele fetelor tinere“. Aceasta e numele unei societăți elvețiene, a cărei menire e să îngrijească de fetele orfane și săracice. Activitatea acestei societăți e întru-adevăr binecuvântată. Fetelor orfane și săracice le căștigă mijloace de traiu, așezându-le în serviciu la familiile cinstite, ori în fabrici și interesându-se neconitenit de soarta lor. În cazurile, când în familiile sau fabrici, fetelor nu li-se aplică un tratament uman, ori nu ar fi atmosfera morală potrivită unor fete cinstite, societatea intervine cu toată rigoarea și cu succes.

Cele cinci mii de dolari alui Edison. Edison în tinerețe a fost funcționar de telegraf. Norocul a început să-i zâmbească atunci, când a inventat sistemul de-a transmite două telegramme în direcții diferite pe același fir. S'a dus să-si vândă invenția unui fabricant din New-York. Spera să capete vre-o două mii de dolari, dar, în drum, îl îspita mereu gândul îndrăzneț al sumei de cinci mii. La arătat fabricantului invenția. Când să ceară însă prețul, și-a pierdut tot curajul, primul caz în care Edison și-a pierdut curajul. În urmă, l'a între-

bat cu mare sfială: căți bani ar putea să-i dea pentru inventie? Fabricantul l'a chemat pe a doua zi. Acum era și mai sfios și s-ar fi mulțamit și cu o mie de dolari.

Fabricantul i-a declarat, că nu e în situația să-i dea mai mult de patruzece de mii de dolari. Dacă nu se îndestulește cu atâtă, să-și cerce norocul în altă parte. Emoționat peste măsură, Edison a îscălit contractul. Numai după ce a ajuns acasă și-a numărat banii spre a se convinge pe deplin, că nu visează.

Mâncarea pe stradă sau în locuri publice, cum sunt de pildă parcurile sau tramviale, a ajuns o adevărată calamitate. În centrele mari ale apusului acest soi de indelectniciri nemanierate sunt persecutate și supuse unei critici aspre din partea publicului însuși. Ideosebi sunt luate la întă mamele, cari își hrănesc copiii în tramviale sau în grădini publice, aruncând pe jos resturile. În potriva lor s-a pornit o adevărată campanie. Astfel la Viena publicul a adoptat lozinca: „Dacă nu te supui, vom întrebuița forță”, pentru apărarea grădinilor publice de atentatele cu coji de fructe și resturi de mâncări ale nedisciplinaților.

* * *

Abonamentele vechi plătite până la 1 Aprilie expirând, rugăm pe cetitori nostri să binevoiască a-și reînnoi noile abonamente fără întârziere. De seamenea rugăm și pe cei în întârziere cu plata pe anul curent, ca să binevoiască a-și regula grabnic abonamentul pentru a nu fi expuși la o oprire a revistei.

Publicații noi

Societatea de mână, revistă săptămânală pentru probleme sociale și economice, sub conducerea unui comitet de direcție. Editorul și redactorul revistei este tânărul ziarist Ion Clopotel. Redacția și administrația în Cluj, Str. Baba Novac 5. Abonament 600 lei pe an. Un număr 12 lei.

Căminul nostru, revistă literară, apare în Sighetul Marmației.

Raportul comisunii monumentelor istorice, secțiunea din Transilvania, pe anul 1922—1923.

Coriolan Petranu: Invățământul istoriei artelor la universitatea din Cluj. Extras din *Viața Nouă*. O broșură informativă asupra însemnatății istoriei artelor și a invățământului ei la diferitele universități din Europa.

Lazăr Diaconu, o întâmplare adevărată de preotul Dr. Sebastian Stanca, în care se arată în mod isticat păcatele propagandistilor pocai și armele, cu care ei pot fi invinați. A apărut în București, la Tipografia cărților bisericești.

Dr. Ion Bunea: Anuarul liceului "Gheorghe Lazăr" din Sibiu pe anul 1922—1923. Cuprinde un frumos discurs funebru asupra neuitatului Andrei Bărsan și un prețios articol asupra trecutului liceului, amândouă de d-l Dr. Ion Bunea, apoi frumoase dări de seamă asupra excursiilor liceului, de domnii profesori Alex. Giuglea și Val Hurdă.

Teodor Bucurescu: Anuarul școalei medii din Sânnicolau Mare, pe anul 1922—1923.

Ad. Czerny: Medicul educator al copilului. O admirabilă lucrare, publicată în românește de d-l Dr. Horia Slobozianu, pe care o recomandăm cu toată căldura părinților pentru o consultare temeinică și cât mai deasă. Editura „Cărții Românești”, 20 lei.

Arhiepiscopia Blajului în 1923. A apărut de curând Șematismul Arhiepiscopiei greco-catolice române de Alba-Iulia și Făgăraș pe anul 1923. După cum se vede din datele publicate în acest Șematism, în anul 1923 arhiepiscopia a avut 2 vicariate,

34 protopopiate, 713 parohii și 645 filii. Preoți-parochi 419, preoți-administratori 120, iar cooperatori 2. Parohii fără preot 183. Numărul sufletelor 504.141, cu 31.097 mai mult ca în 1911, când s'a publicat cel din urmă șematism. Mai sunt apoi 34 preoți aplicăți în diferite oficii și 19 preoți penzionați.

Scrisori dela Redacție

A. M. în I. Inceputuri neizbutite, despre care nu ne putem încă pronunța.

Luțu. „Scrisoarea” este, în adevăr, mult mai bună ca celelalte și cuvintele fetii către noapte sunt drăgălașe și simțite. Credeam, că de acum nu vă mai trebuie mult, până să izbutiți.

A. I. Inceputul acesta vă îndreptăște să continuați a verifica.

I. Miclescu. În numărul de Paști nu avem loc. va apărea însă în alt număr.

Teofil Bugnariu. Primit cu mulțumită. Vor apărea rând pe rând toate.

Silvia Ungur, Târnava. Confirmăm primirea sumei de Lei 180—.

Petru Oltean, Nisporeni. Suma de Lei 120—am primit-o, însă abonamentul pe anul curent e de Lei 180—.

Stefan Puța, Sânnicolau Mare. Confirmăm primirea sumei de Lei 180—.

Ariadna Medvighi, Cernăuți. Banii i-am primit de mult și s'au contat întocmai conform dorinții D-voastră.

Ulrich A. Ilie, Sibiu. Suma de Lei 50 am primit-o.

Chestiunea permiselor cfr. ale ziaristilor români din Ardeal și Banat

Comitetul Sindicatului Presei Române din Ardeal și Banat în ședința sa din 14 Aprilie 1924 a dat următorul:

Comunicat

„Sindicatul Presei Române din Ardeal și Banat”, reprezentând un număr de 97 ziaristi, constată cu vîrăpere de rău că la acordarea permiselor de liberă călătorie pe Căile Ferate, interesele sale, care sunt acele ale culturii românești în nouile provincii, n'au fost luate în seamă, iar drepturile legitime ale membrilor săi au fost nesocotite.

Tratamentul a fost delă inceput injust față de publicațiile românești de dincolo de Carpați. Căci, deși regulamentul pentru acordarea permiselor de călătorie prevedea participarea, prin doi delegați, în comisiunea instituită pe lângă Ministerul Comunicațiilor, a tuturor asociațiilor de presă recunoscute ca persoane juridice, totuș, „Sindicatul Presei Române din Ardeal și Banat” i s'a tagăduițăt acest drept, neadmitându-i-se decât un singur reprezentant, cu titlu de *informator*. Nu numai atât. În sedința acelei comisiuni, când s'au discutat cererile ziaristilor și publicațiilor din Ardeal și Banat, Ministerul Comunicațiilor n'a avut măcar grija să încunoștințeze „Sindicatul Presei Române din Ardeal și Banat” în timp util, pentru că reprezentantul său să poată lua parte la dezbateri. Astfel, cunoscuți ziaristi profesioniști, cari și au închinat activitatea lor întreagă scrișului românesc, încă de pe vremea stăpânirei maghiare, cheltuindu-și puterile pentru cauza națională, au fost pur și simplu lăsați pe din afară, deși sunt încă și astăzi la postul datoriei. Oneste publicațiuni politice și culturale, îndeplinind toate condițiunile cerute de acelaș regulament aplicat totdeauna în defavoarea noastră, s'au văzut depozitate de un drept recunoscut. Ne-numărătoarele intervenții și documentatele memorii, având scopul de a arăta greșelile și abuzurile săvârșite au fost zadarnice. Slujitorii cuvântului românesc din două provincii intregi, unde trăesc patru milioane de români, au găsit la Ministerul Comunicațiilor urechi surde și uși închise.

Pentru aceste fapte, regretabile din toate punctele de vedere, „Sindicatul Presei Române din Ardeal și Banat”, simțindu-se deopotrivă jicnit și prejudiciat, ridică protestul său categoric în fața procedării d-lui Ministrul al Comunicațiilor, lăsând opinia publică să judece, dacă prin astfel de mijloace arbitrate și printre asemenea concepție se poate ajunge la consolidarea stăpânirei noastre spirituale în nouile provincii, cari suțăr prea mult încă stigmantele persecuțiilor de ieri, pentru a mai suporta și vexăriile de astăzi.

Comitetul.

Adresa destinatarului:

Biblioteca Universității

"It de porto"

Cluj

„mic, dar
putindeni”

Geza Herczeg, fabr. chimică, Cluj.

In zilele acestea a apărut vestita carte alui Roderich — Stoltheim:

Jidanii în comerț și secretul reușitei lor

în traducerea românească a dlor Dr. S. Julea și I. Măgură. Se poate comanda la dl Justin Ilieșiu, Cluj, str. N. Iorga 2. Prețul 50 Lei.

„Loteria Sindic. Presei Rom. din Ardeal și Banat“

oferă publicului cel mai bun plasament. În schimbul sumei de 2 lei, costul unui bilet,

oricine poate câștiga 100000 lei.

Loteria Sindicatului Presei Române din Ardeal și Banat

oferă 5412 câștiguri

în sumă globală de 500.000 lei,

având câștiguri principale de 100.000 lei, 50.000 lei, 25.000, 10.000 lei etc. Loteria se va trage la 16 August 1924 în Cluj, în prezența autorităților și a publicului. Câștigurile sunt garantate. Comenziile se fac prin mandat poștal, trimițând minimum costul a 10 biletelor, la sediul Loteriei Sindicatului Presei Române, Cluj, Piața Unirii 29. Costul a zece bilete este 20 lei. Biletele se vor remite recomandat prin poștă.

!!
ABONĂȚI

pt. săteni foaia poporala ilustrată

„LUMEA SI TARA“

Adresa: Cluj, Piața Cuza Vodă 16
Numere de probă gratuit!

Cadoul cel mai frumos pe care-l
puteți face unui prieten,
rude sau cunoscut, este
o colecție din re-
vista bilu-
nara

„COSINZEANA“

cu sute de ilustrații,
poezii, nuvele, schițe
romane, articole și
flori de-o zi.

Colecția din anul 1922 costă
120, cea din 1923 — 150 Lei.